

Jámbor József

Misima Jukio színháza

elméletben és gyakorlatban

a világhírű író drámai oeuvre-je

(Misima Jukio színpadi munkásságának és drámaírói művészetének elemzése a *Barátom*, *Hitler* és a *Szuzaku-ház bukása* című darabjainak japán eredetiből, illetve Szató Hiroaki angol változata alapján készült fordítása és színpadra állításuk kapcsán)

Doktori (DLA) értekezés

II. KÖTET

MELLÉKLETEK

Témavezető tanár: Duró Győző

Színház- és Filmművészeti Egyetem Doktori Iskola

Budapest

2012

TARTALOMJEGYZÉK

II. KÖTET

VIII. MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet:

MISIMA JUKIO 2009: BARÁTOM, HITLER

わが友ヒットラー (*Vagatomo Hittorá*) – 新潮社, 1968 (Sincsósa Kiadó, 1968)

Színmű három felvonásban. Fordította: Jámbor József

Debrecen. Kézirat..... 3. old.

2. sz. melléklet:

MISIMA JUKIO 2009: A SZUZAKU-HÁZ BUKÁSA – rövidített változat

朱雀家の滅亡 (*Szuzakuke no mecubó*) – (1957), 佐藤 紘彰 (Szató Hiroaki)

angol nyelvű fordítása alapján (*The Decline and Fall of the Suzaku*, in: *My Friend Hitler*, 2002, Columbia University Press, USA)

Színmű négy felvonásban. Fordította: Jámbor József

Debrecen. Kézirat..... 50. old.

3. sz. DVD-melléklet: VAGATOMO, HITTORA (sic!) – A Zsámbéki Színházi

Bázis bemutató előadása 2009. augusztus 9-én 21 órakor, Misima Jukio

A Szuzaku-ház bukása és Barátom, Hitler című színművei alapján.

Rendezte: Jámbor József

4. sz. CD-melléklet: JÁMBOR JÓZSEF MISIMA SZÍNHÁZA ELMÉLETBEN

ÉS GYAKORLATBAN – A disszertáció és mellékleteinek teljes szövege elektronikusan, Word dokumentum-formátumban.

1. számú melléklet

Misima Jukio

わが友ヒットラー (*Vagatomo Hittorá*)

Barátom, Hitler

Színmű három felvonásban

Fordította: Jámbor József

Misima Jukió:

Barátom, Hitler

színmű három felvonásban

Japán nyelvből fordította: Jámbor József

Játszódik: 1934 júniusában

Helyszín: Berlin, Kancellária

Személyek:

Adolf Hitler

Ernst Röhm

Gregor Strasser

Gustave Krupp

I. Felvonás

(Berlin, a Kancellária fogadóterme. A színpad közepén, hátul, egy balkon látható. Rajta a zsakettban álló Hitler alakját pillantjuk meg, amint a színpad hátsó része felé fordul, és beszédet tart, az alant álló tömeg időnkénti tetszésnyilvánításaitól kísérve. Hitler jobbán az SA rohamosztagosainak egyenruháját viselő Röhm, balra beljebb a civil ruhás Strasser asszisztálnak mindehhez – Hitlerhez hasonlóan, ők is háttal a közönségnek. A beszéd és a tetszésnyilvánítások hangjait már a függöny felgördülése előtt halljuk, és ez az előadás kezdete után is folytatódik.)

ADOLF HITLER: Honfitársaim! Saját szemetekkel láthatjátok, Hazánk felülkerekedett a szégyenteljes időkön, s azokat szép lassan a függetlenség, egy új rend korszakává változtatta! Emlékezzetek rá, milyen idöket éltünk tizennyolc évvel ezelött, '16-ban, a Nagy Háború idején! Én magam, akkortájt hősi sérülést szerezve Berlitz ostrománál, a kórházban nyomtam az ágyat, de ott is úgy éreztem, hogy a bennsöm forrong. A háború utáni Németország lelkét pusztító kártevők már akkor és ott is megjelentek. A helyörségi körteremben a feladatát komolyan vevő katona nevetség tárgya volt, az pedig, aki azért került oda, mert szándékosan megsebezte a kezét a szögesdróttal, nem elég, hogy büszén hirdette gyávaságát, de azzal kérkedett, hogy amit tett, dicsőbb cselekedet volt, mint egy bátor, tisztességes katona hősi halála. Hát nem elképesztő alávalóság?! A háború utáni dekadencia a háterszágban már a harcok alatt megmutatta magát. Utána pedig egyre nyilvánvalóbbá vált a hagyományos értékek elzüllése, jött a gyáva pacifizmus, a segglyuknál búzlóbb demokrácia, s egyszerre fény derült a haza vesztén örvendező zsidók konspirációjára és a kommunisták aljas összeesküvésére is. Ó, a magasztos harcterek hős katonáinak csontjai, melyeket a valkürök az aranyló Valhalla tágas terébe emeltek, mily tengernyi könnyet onthattak, ha olykor-olykor a lélek megébredt bennük, s szülőhazánk, Németország állapotát kívánták szemügyre venni! A pajzsokkal borított mennyezet, az asztalon égő tűz fényétől megvilágított páncélszékek micsoda csengés-bongással visszhangozhatták jajszavaikat! De ennek immáron vége! Minden hamisság, minden vereség, minden szenny alapját gyökerestül kiteptük! Múlt év januárjától kezdve – mikor is beiktattak a kancellári hivatalba – az istenek az általam vezetett kabinetet a haza iránti igaz hűséggel, egyszersmind küldetéssel bízták meg. A gyűlöletes eset óta, amikor is a Reichstagot felgyújtották, a Kommunista Pártot a földbe tapostuk! A parlamentben nincs többé helye a hazaáruló disznók bandájának! Szintúgy nincs a hazafiatlan bitangok gyülekezetének, a szociáldemokratáknak! És nincs az opportunisták fészke, a Katolikus Centrum Pártnak sem! Szeretett hazánk sorsának előmozdítója, a jövőndő erős Németországnak záloga egyes-egyedül a mi Nemzeti Szocialista Német Munkáspártunk!

(A beszéd közepe táján az idős Krupp – kezében sétabottal – belép, megáll, egy pillanatra belehallgat a beszédbe, unottan ásít egyet, majd előrejön a színpad széléig, helyet foglal egy jobb elöl található fotelban, a közönséggel pontosan szemben, enyhén spleen-es testtartásban. Kevéssel később próbál jelezni Röhmnek, ám az nem fordul meg. Mikor egy idő múlva mégis, és észreveszi a neki integető Kruppot, kissé habozva ugyan Hitler miatt, de elhagyja helyét, lesétál az előszínpadra, és beszélgetésbe elegyedik az öreggel, amint az „... egyes-egyedül a mi Nemzeti Szocialista Német Munkáspártunk!” mondat elhangzott. Az üdvívalgásokkal vegyes beszéd tovább folytatódik, Krupp és Röhm társalgásának kezdetén Hitler hangja elhalkul, csak a mozdulatait látjuk.)

ERNST RÖHM: Szóval ide bújt el, hogy kedvére fanyaloghasson Adolf szónoklatán?

GUSTAVE KRUPP: Az ő beszédeit jobb hátulról ízlelgetni, mint előlről. A jó primadonna áriája a színpad mögé is elhallatszik. Nekem réges-régóta ez a szerepem, várakozni a a színpadi takarásban, mellemhez szorított virágcsokorral.

RÖHM: Gondolom, ma is hozott egy különleges kis bukétát.

KRUPP: Igen, egy helyre kis vascsokrot. Kedves Röhm, te a kapitalistákat mind egy kalap alá veszed, szerinted mi mind „reakciós gazemberek” vagyunk, pedig, ha más nem is, az én Krupp Műveim mindig teljes összhangban mozdultak a vas akaratával, a vas szívével, és a vasból szőtt álmokkal. Gondolod, hogy a vas örömét leli abban, hogy filmkamerát, pénztárgépet, konyhaárut készítenek belőle, mint ahogy tesszük azt a cégemnél a háború befejezése óta? Gondolod, hogy miután az álmainak vége, a vas megelégszik azzal, hogy gyermeklányok és nyomorult kiskereskedők ujjai táncoltassák? A Krupp Műveknek a vas álmait, ha törik, ha szakad, valóra kell váltania.

RÖHM: Akkor jól teszi, ha minél előbb valóra váltja őket!

KRUPP: Könnyen beszélsz, te katona vagy!

RÖHM: Úgy van, katona vagyok. De nem a kitüntetések árnyékában horkoló, hullámzó potrohú, beképzelt fajankók gyülekezetének, a Reichswehrnek a katonája! Én egy erőből duzzadó seregben szolgálom, mely fiatal, faragatlan, semmitől meg nem ijed, iszik, mint a marha, zabál, mint a ló, s ha kedve tartja, szempillantás alatt ripittyára rúgja a kirakatokat, a vén trottyok pereputtyát pedig a tulajdon vérébe fojtja, ám nemes ügyért a sajátját sem habozik ontani.

KRUPP: Ha nem tévedek, most az SA-ról beszélsz.

RÖHM: És nekem, mint az SA vezetőjének arról az álmáról is, hogy a Rohamosztag a nemzet hadseregévé váljon, elkergetve azokat a diabéteszes generálisokat. És akkor most jönnek ezzel az átkozott szöveggel, hogy az SA már a múlté...

KRUPP: Ugyan, ki mondogat ilyesmit?

RÖHM: Például Adolf... de nem, ő ezt nem gondolhatja komolyan. Valaki rávette őt, hogy ilyeneket mondjon.

(Időközben Hitler beszéde ismét hallhatóvá válik, a Kruppéé viszont szép lassan elhalkul.)

HITLER: De honfitársaim! A forradalom nem tarthat örökké, különben szépen továbbhőmpölyögve tönkreteszi a nemzetgazdaságot. Ami az éhezés, az infláció, a pusztulás korszakát hozná Németországra. Akkor pedig az történe, amire ellenségeink már régóta áhítoznak. Mostantól megkezdődik az építkezés briliáns korszaka! A gátját átszakító forradalom áradatát biztonságos csatornába kell terelnünk, melynek neve: "felvirágzás". A mi jelszavaink nem arra tanítanak, hogy romboljunk, mint a vadállatok, vagy az elmeháborodottak. Inkább égetőre eszméink okos, átgondolt, lépésről-lépésre történő megvalósítására buzdítanak. Csak az igaz szocialisták azok, akik valóban értik gyönyörű himnuszunk, a "Deutschland, Deutschland, über Alles" üzenetét, miszerint nincs magasztosabb ügy a haza felemelkedésénél. Honfitársaim, itt az idő, hogy most mindannyian

egy testbe forrjunk, a fegyvert kalapácsra váltva magasba emeljük azt, és együttes erővel kezdünk dolgozni a virágzó nagy Németország felépítésén!

(Ez után a szövegrész után Hitler hangja elhalkul, a színpad elején zajló párbeszéd viszont ismét hallhatóvá válik.)

KRUPP: Szóval, eljött a "kalapács ideje". Úgy tűnik, az esseni gyáriparosok sóhajtozása, hogy "Hitler a pusztulásba masíroztat bennünket!" végre eljutott a fickó fülébe is.

RÖHM: Azért, mert ő egy rendes „fickó”, maga is tudja. Persze, amióta elkezdett frakkot és zsakettet viselni, kibírhatatlan úrifüű lett belőle, de a jó tulajdonságai változatlanok. Még mindig ugyanaz a régi, hű barát.

KRUPP: És ennek a régi, hű barátnak miért tartott olyan sokáig kabinet-minisztert faragnia belőled?

RÖHM: Velem már az elejétől nagy tervei voltak. De a hatalom megszerzése idején, a kezdet kezdetén, még meg volt kötve keze-lába. Mielőtt meg tudott kínálni a miniszteri bársonyszékkel, még le kellett fektetnie az alapokat. Amúgy meg Göring tehet az egészről, ő a főludas... Az a kitüntetés-buzi! Önerejéből csak a Porosz Hadsereg érdemrendjéig volt képes eljutni. A múlt nyáron, mikor az elnöktől megkapta a tábornoki rangot, majd összezsínálta magát a megtiszteltetéstől, most meg ő a hadsereg szóvivője. Az egyike azoknak, akik megmérgezték az SA és a Reichswehr viszonyát. Alávaló, alávaló a végtelenségig! Úton-útfélen azt nyilatkozta, hogy az SA-ra már semmi szükség, hogy ideje feloszlatni. Hogy mondhat ilyet bárki is! Semmibe véve engem, a nemzeti hadseregnél tízszer nagyobb Rohamosztag vezetőjét! Engem, aki két-három év alatt a parancsnokságom kezdetén felálló alig tízezer főt hárommillióra duzzasztottam.

KRUPP: Röhm, nem engedheted, hogy kivessenek a fészkekből. Az uniformisod olyan, mint a sas tollruhája. Ha kitépkedik a tollaidat, nem élhetsz tovább. Bár, ha engem kérdezel, a legjobb sas a kitömött sas.

RÖHM: Úgy van, én vérbeli katona vagyok. Még aludni is jobb szeretek ebben (*uniformisára bök*) mint pizsamában. Az egyenruha beleette magát a bőrömbe. Gyerekkorom óta semmi másra nem vágyok, csak hogy katona lehessenek. Gondoljon bele, mennyire megcsonkítottnak érezhettem magam tíz évvel ezelőtt, amikor le kellett szerelnem. De aztán megértettem, hogy a forradalmi szellem nélküli hadsereg, azok a porosz tábornokok és az általuk bolondított katonák, ha rájuk bízánk, ezt a következő háborút is elveszítenék.

KRUPP: Ezért létrehoztad álmaid hadseregét, az SA-t, a hárommillió "nagy csapat"-ot, ugye?

RÖHM: Mely hárommillióról úgy tartják, hogy még a hideg vizet sem érdemli meg.

KRUPP: Ugyan már, ne légy olyan türelmetlen. Hidd el, nemsokára jobb idők következnek!

RÖHM: Tudom, Herr Krupp, a maga fajtája gyerekkorától selyemingben nő fel, ezért mit sem tudhat arról a szépségről és frisségről, amit csak a hadseregben tapasztalhat meg az ember.

KRUPP: No, persze, én semmit nem tudhatok erről, de az általam gyártott vas igen. Miközben az olvasztókemence lángjai közt izzik, a vas a katonai barakkok hús éjszakáiról álmodik.

RÖHM: A hadsereg a férfiak paradicsoma. A fák közt átszüremlő hajnali nap rézszerű fénye, az ébresztőt harsogó trombita csillogása... Csak a hadseregben szépül meg a férfiak arca. A reggeli sorakozóra felgyülekezett fiatalember arany haja sugárzik a hajnali fényben, acélosan csillogó kék szembükből az éjszaka felgyülemlett pusztító energia sugárzik. Fiatal, állati büszkeség és szentség tölti csordultig erőből duzzadó mellkasukat, melyet nekivetnek a reggeli szélnek. A tisztára suvickolt pisztolyok és csizmák a szenderegésből ébredő vas és bőr frissen támadt szomjúságát sikoltják. Mindegyik fiatalember tudja, hogy csakis a hősi halálra szóló esküjük adja meg nekik a jogot erre a szépségre, gazdagságra, erre a kedvük szerinti erőszakra és öröme. Nappal a katonák különböző álcákkal a természet részeivé maszkírozzák magukat, tüzet köpő fákká, gyilkos bokrokká változva. És este mily durva, mily faragatlan kedvességgel várja haza a tábor a verítéktől, sártól mocskos katonákat! Ezek a fiatalember, akiknek az arca úgy ragyog a napközben végbevitt pusztítástól, mint az izzó alkonyi napsugár, miközben fegyvereiket tisztítják, az olaj és a bőr szagában megerősítik ezt a barbár költőiséget, s az érzetét keltik a kövek és szörnyek kobaltszínű hordáinak, melyek egybetartják a világot annak alapjainál. A takaródó kürtjelének lágy hangjai, azok a fémen cikázó finom ujjak, a durva tábori takarókat állukig felhúzó, hosszú pilláikat fegyelmezetten összezáró fiatalemberket szépen álomba cirógatják. A férfiasság igaz mivoltát felmutató, a hősi erényeket napvilágra hozó katonaélet a héjában megbúvó osztriga lágy, nedves húsának ínycsiklandozó finomságával tölt el. Ezek a drága lelkek, ezek az egymással élni-halni felesküdt lelkek, szigorú arcú harcosokból font virágfüzerek! Biztosan hallott már róla, hogy a szarvasbogarak mézes vízen is élnek.

KRUPP: Na és mi a küldetése ennek a te SA-dnak?

RÖHM: A forradalom. Az önmagát folyamatosan megújító forradalom. Az SA, mondhatjuk, olyan, mint egy kotróhajó, aminek az a dolga, hogy hatalmas, erős gépkarjaival felhozza a sarat a tenger fenekéről, mélyebbé téve azt, hogy az eddigieknél sokkal nagyobb hajók is elhaladhassanak arrafelé.

KRUPP: A sárral együtt persze holttestek kitakarítására is gondolsz.

RÖHM: Akár még élőkére is. Herr Krupp! Értse már meg, hogy nekünk ebbe az erkölcstelen, romlott, reakciós, tunya, internacionalista iszonyú sárba vasmarokkal kell beletúrunk, még hozzá könyékig, ha tetszik, ha nem. Amíg mind el nem távolítjuk ezeket a gazfickókat, addig nincs megállás!

KRUPP: Hogy még nagyobb hajók szelhessék a habokat...

RÖHM: Úgy bizony, sokkal nagyobbak, sokkal messzebb vizekre.

(Elhallgatnak. A beálló csendben üdvívalgás hallatszik.)

KRUPP: Nos, értem, hogy neked a világon a legfontosabb egy – a te elveid szerint szerveződött – "csapat". De, kíváncsi vagyok, vajon Hitler is így gondolkodik-e?

RÖHM: Azokban a küzdelmes napokban, Münchenben, feddhetetlen bajtársnak bizonyult. Nézze csak, lehet, hogy időközben zsúrpubi lett belőle, de még mindig fegyvertársak vagyunk. *(Mintha megbabonázták volna, ismét Hitler jobbjára megy, tovább asszisztálva a beszédhez.)*

HITLER: És így, Hölgyeim és Uraim, a német nép nagy harcának újabb állomásához érkezett. A vörös fenyegetéssel egyszer s mindenkorra leszámoltunk, traktoraink már kigördültek a széles, tág mezőkre. Ezen az új, magasabb fokon a legsürgetőbb feladat az oktatás. Egy új, nagy Németországhoz méltó német emberek felnevelése. Nincs többé szükségünk vérszegény, szőrszálhasogató professzorokra! Sem önimádó, hisztérikusan pacifizmusról óbégató, a saját golyóit nem találó értelmiségre, amely még egy puskát sem képes elbírní. Nem kellenek a hazafiatlan tanárok, akik fiataljainknak arról adnak elő, hogyan kell élni egy tönkretett országban és megtagadják, eltorzítják atyáink történelmét. Aki a német ifjúságot megtanítja arra, hogyan szárnyaljon – Wotan módjára – fehér lóra kapva, hősként és gyönyörűen végig a széles égbolton, azt nevezem én igaz német oktatónak. Nincs igazam, Hölgyeim és Uraim? Önök mindannyian – akik már felnyitották a szemeiket – külön-külön tanárokká váltak, arra hivatva, hogy neveljék azokat a milliákat, akik még nem álltak be igaz szívvel pártunk soraiba. Ha ez megvalósul, a mi nemzetiszocialista forradalmunk megingathatatlaná válik!

(Beszéd közben Krupp ismét látványosan unatkozni kezd, majd próbál jelezni Strassernek, egészen addig, amíg az észre nem veszi, és oda nem megy hozzá beszélgetni, pontosan akkor, amikor a "...megingathatatlan alappá válik." szövegrész elhangzik.)

GREGOR STRASSER: Mit tehetek önért, Herr Krupp?

KRUPP: Ó, nem, semmit, csak látlak téged és Röhmöt, akik mindig úgy voltatok egymással, mint tűz és víz, szóval látlak titeket Hitler jobbján és balján strázsálni, mint a régi szép időkben, és nem fér a fejembe a dolog.

STRASSER: Ami azt illeti, az enyémbe sem. Hitler, aki már régóta nem enged a közelébe, egyszer csak hirtelen magához rendel – mint látom, Röhmöt is – hogy most mindketten kénytelen-kelletlen egymás arcát méregezzük. Ráadásul – régi jó szokásához híven – addig várakoztat itt minket, míg szép nyugodtan be nem fejezi végerérhetetlen szónoklatát, s majd csak azután közli velünk, hogy mit akar. Persze még akkor is két-három perc, mire a lényegre tér, lefogadom. Bár, hogy miről lesz szó, arról sejtelnem sincs.

KRUPP: Főhet a fejed, ugye, kedves Strasserem?

STRASSER: Talán arról tanácskozunk majd, hogyan szabaduljunk meg szépen a magafajta reakciós kapitalistáktól.

KRUPP: Ó, be kedves! Mindenki egyből csúnyán beszél velem, mihelyt szüksége lesz rám. Mikor – van már vagy úgy két éve is, ha jól hiszem – Hitler szakított veled, mi annyira megkönnyebbültünk, hogy megóvtuk Dr. Schacht reputációját és garanciát vállaltunk a nemzetiszocialista párt iszonyatos adósságaiért. A náci ezért tarthatnak ma ott, ahol tartanak. Téged az üzleti életben rossz ómennek tartanak. Mivelhogy nem értesz máshoz, mint felbújtani a munkásokat, hogy beleavatkozzanak a nemzetgazdaságba.

STRASSER: De mostanában nem érzi úgy, hogy ismét eljöhét az én időm? A párt ma tojáshéjakon táncol. Az 1932-es év megismétlődhet, és hátha úgy fordul, hogy jobb lapokat osztanak nekem.

KRUPP: Van logika abban, amit mondasz. És azt is értem, amire mindezzel célozni akarsz. De maradjon ez kimondatlanul! A Kruppok tudják süketnek tettetni magukat, ha arra van szükség.

STRASSER: Az elveim mit sem változtak azóta, amióta leszereltem, megnősültem, és vegyészként dolgozni kezdtem a Landshutsnál. Én még mindig ugyanaz vagyok, a kérdés csupán az, hogy Hitlernek szüksége van-e rám, vagy sem. Herr Krupp, maga ágyúöntő vasiparos, én pedig vegyész vagyok. Hogy maga egy csomó golyót küld az emberek hasába, vagy életet ment, az csupán attól függ, mit diktálnak az üzleti érdekei. Az én esetemben viszont az általam árult szerek hiába nagyszerűek, hiába élednek meg tőlük a haldoklók, tagadhatatlanul vannak kisebb-nagyobb mellékhatásaik. Ettől függetlenül, ami a maga ipari vagyonát és a nagybirtokait illeti, azoknak mindenképpen át kell menniük a haza tulajdonába, nemzetiszocialista céljaink fényében. Ha sikerül, maga is munkaruhát méltóztatik majd öltetni (biztos vagyok benne, hogy remekül fog állni), s azt az időt és energiát, amit eddig finom szivarok elpöfékelésére fordított, most arra kell használnia, hogy meg méltóztassa tanulni legalább egy esztergagép kezelését.

KRUPP: Persze, amíg én az esztergapad fölé görnyedek, a pártbéli cimboráid Mercedes-karavánokban hajtanak majd a luxusvilláik felé, ha jól sejtem.

STRASSER: Bár Hitlert még nem győztük meg teljesen, egész Németország mellettünk áll. A haza önzetlen szolgálata nem szócséplést, hanem határozott lépések megtételét jelenti. Jobban tenné, ha élére állna a magafajtáknak, és a háborús nyereségét visszaforgatná az országnak. Megnyitná a borospincéit az emberek előtt, úgyszint az angol vadasparkjait, pezsgő helyett pedig friss, tanyasi tejet höpölgetne.

KRUPP: Bele is betegednék a tehéntejbe!

STRASSER: Egyszer Röhm is mondott valami hasonlót, ha jól emlékszem. Pedig lehetne több esze is az ő korában, minthogy katonásdit játsszon, és zöldfülű újoncokat tanítson részegeskedni. Röhm elsősorban azért iszik, hogy kemény fickónak mutassa magát.

KRUPP: Maga pedig tejimádó, az egészséges jövőért az életét is kockáztatni kész szocialista. Szóval, ez egy tejszínű jövőendő. Hajaj, akkor nem akarok sokáig élni!

HITLER: ...kart karba öltve munkálkodjunk egy szebb jövőért! És én azt akarom, hogy kövessetek engem! Vezéretekké válva, egyben örötkké változva – ezt megígérem nektek – egyenként tolom el az utatokba álló akadályokat, tisztítom meg a veszélyes aknamezőket, akár a testemet önként odadobva fedem le azokat, hogy végtelen erőt sugárzó menetelésekben lépteitek ritmusát egy pillanatra se zavarhassa meg semmi, töretlenül jussatok előre! Sokáig éljen Németország! Sokáig éljen Németország!

(Strasser már visszatért Hitler baljára, ismét ott strázsál. A "Heil Hitler!"-t zúgó tömeg hangja pillanatok alatt lecseng. Krupp is felláll, habár kellenül. Hitler a közönséggel szemben állva, láthatóan még izgatottan, a verejtékét törölgeti egy zsebkendővel.)

KRUPP: *(Míg beszél a színpad közepére, a kezét nyújtja, hogy gratulálhasson.)* Hát ez remek volt, remek volt, Adolf! Nagyszerű beszédet tartottál!

HITLER: Ön szerint milyenek voltak a reakciók?

KRUPP: Nem is lehettek volna szenvedélyesebbek.

HITLER: Ez azt bizonyítja, hogy egy árva szót sem sem halott belőle, ugye, így van? *(Röhmhöz)* Ernst, te hogyan láttad?

RÖHM: Lelkesebben nem is reagálhattak volna!

HITLER: Nem láttad azt a nőt a tér keleti sarkában, az utcalámpa alatt, abban a sárga ruhában? A beszédem legfontosabb részénél hátat fordított és hazament. Szándékosan viselt rikító színű ruhát, állt olyan feltűnő helyen, és intézte úgy, hogy lássam, amikor haza indul, semmi kétség. Egy zsidó ribanc. Egészen biztos, hogy az volt. *(Beszédetében Hitler Kruppal együtt helyet foglal egy kanapén.)* Minél tovább nézem, annál nyomasztóbb ez a keserves, kancelláriának nevezett épület. Szinte el sem hiszem, hogy valamikor vágyaim netovábbja volt, hogy ez a hely legyen a rezidenciám. Nos, Herr Krupp, sohasem terhes a látogatása, de ma két különleges barátom ajándozott meg jöttével. Nem volna ellenére, ha azután beszélnék, miután mindegyikkel külön-külön tárgyaltam? Addig esetleg fújja ki magát a városházában!

KRUPP: Ahogy parancsolja, Kancellár úr! Csak ne felejtse el kérlek, hogy öreg ember vagyok, nincs már túl sok időm várakozni.

(Feláll, külön-külön belenéz Röhm és Strasser arcába.)

HITLER: Akkor, először maradj itt te, Ernst!

(Krupp és Strasser távoznak. Röhm vidáman Hitlerhez siet, ő is kezet ráz vele.)

RÖHM: Nagyon jó volt, Adolf, szép, erőtől duzzadó szónoklat! Persze, hisz te végül is művész vagy!

HITLER: Művész, de nem katona – ezt akarod mondani, ugye?

RÖHM: Mmm... hát úgy valahogy. Isten osztja a szerepeket, Adolf a művész, Ernst a katona.

HITLER: Milyen az embereid hangulata? Teli vannak erővel, energiával, mi?

RÖHM: Ez csakis tőled függ, Adolf.

HITLER: No jó, erre még később visszatérünk. Mostanában – a kabinetüléseken túl – nemigen jut időm kellemes, négy szemközti beszélgetésekre. Ahogy elnézlek, jó bőrben vagy, majd kicsattansz a fiatalos energiától. Valaki mézes vízzel itat téged is, mint Wotant, mi? De, hogy miért hívatlak ide. Gondoltam, megszököm egy kicsit a nyomasztó államügyek elől, és cseverészek egyet a régi szép időről egy öreg cimborával, aki előtt igazán kitarhatom a szívemet.

RÖHM: Régi szép idők... A húszas évek. Az volt a mi hőskorunk.

HITLER: Mikor először találkoztam veled Münchenben, első pillantásra megéreztem, hogy itt az én igazi fegyvertársam. Ernst Röhm százados, a müncheni hadosztály főparancsnokságának állományából – még azt sem tudtam kicsoda-micsoda, de máris vigyázállásban szalutáltam neki! *(tiszteleg)*

RÖHM: *(jókedvűen)* Hitler, első osztályú közlegény, ettől a pillanattól kezdve mindenre megtanítom! Arra, mennyire fontos pártalapításnál a katonai háttér, a pártirányításnál a katonai szervezőerő, hogy mily nagy mértékben növelik a hatékonyságot a harcművészeti ismeretek. Életemet, sorsomat mostantól magának szentelem.

.... Erre esküdtem meg legbelül, és ekképp is cselekedtem. A katonaságot mögéd állítottam, titkos pénzalapjából lapot vásároltam neked, a hadsereg erőforrásait felhasználva önkénteseket és veteránokat toboroztam, tanítottalak a hadviselés ábécé-jére, vállam a válladhoz vetve teljes sebességgel belerohantam a korszak csalárdsággal és árulásokkal teli viharába.

HITLER: Mindig is bátor fickó voltál, Ernst.

RÖHM: Néha túlzásba is vittük.

HITLER: Még ma is túlzásba vesszük.

RÖHM: *(Úgy tesz, mintha nem hallaná.)* Hát nem volt fenemód jó mulatság, mikor 1921 novemberében a Hofbräu-beli gyűlésükön ripityára vertük a vörösöket? Azok a komcsik a zászlajuk színével végezték a sápkóros arcukon. Ja, és akkor volt az a dolog a csizmáddal. Adorst, az egér esete...

RÖHM: Úgy van, a csizma, emlékszem. Ahogy hazajöttem a verekedésből, egyszer csak észrevettem, hogy bár én aránylag ép bőrrel megúsztam a dolgot, a csizmám áldozatul esett, tisztességes hasadás tátongott rajta. Volt egy nagy lyuk az orrán, a talpa leszakadt, úgy nézett ki, mint egy nyitott száj. Azonnal el akartam vinni megjavíttatni, de Te, Adolf, azt mondtad, hogy ne tegyem.

HITLER: Mivelhogy úgy éreztem, a csetepatéban győzedelmeskedő SA főnökének csizmájánál semmi sem emlékeztet jobban a legendás összecsapásra, semmi sem lelkesítheti úgy az osztag többi tagját, mint ez. Így tehát te szereztél egy vadonatúj lábbelit, én pedig a tisztára suvickolt fél pár szakadtat kiállítottam dísszemlére az irodám egyik polcára.

RÖHM: De ki a fene tette bele azt a sajtot?

HITLER: Nos, a bűnös kiléte rejtve maradt, de gyanítom, hogy megint csak a zsidók keze lehetett a dologban.

RÖHM: Hát, valaki beletette, az biztos. Egy este, amikor meglátogattalak az irodádban, a csendes helyiségben valami gyanús neszezésre lettem figyelmes. A csizmámon tátongó lyukban egy kisegér motozó orrát pillantottam meg.

HITLER: Úgy feldühödtél, hogy azon nyomban meg akartad ölni.

RÖHM: Te voltál az, aki megállított.

HITLER: Úgy bizony. Az eset a sajttal, a te történelmi csizmbádba bújt bátor kisegér, ezekre valahogy azóta is kedvező előjelekként gondolok vissza.

RÖHM: Onnantól minden este betettél neki egy kis sajtot.

HITLER: Az egér lassan kezdett megszokni minket. Te és én hosszú éjszakákat beszélgettünk végig kettesben, mialatt az egér újra és újra megjelent, s a félelem legkisebb jele nélkül tartózkodott a közelünkben. Így hát eszünkbe jutott, hogy nevet kéne adnunk neki.

RÖHM: Egy este, amikor az egér előjött, kis zöld szalag fityegett a nyakán. Nézem, nézem, hát az van ráírva, hogy: "Ernst". Hú, de begurultam! *(Egymásra néznek, nevetnek.)* Azonban úgy tettem, mintha nem vettem volna észre, és a következő este már te voltál az...

HITLER: Bizony, én voltam az, akit majd megütött a guta. Merthogy az egér most egy piros szalagot viselt a nyakán, a felirat pedig ez volt: "Adolf". *(Nevetnek.)* Egymásnak estünk. Tíz évvel ezelőtt még, bizony, olyan fiatalok voltunk, hogy verekedni se voltunk rest egymással, akár a laktanyában. Persze, ami a fizikai erőt illeti, én a nyomodba se érhettem. Így aztán kompromisszumot ajánlottam. Ez után az éjszaka után az egér fehér szalagot kapott a nyakára, a neve pedig "Adorst"-ra változott.

RÖHM: "Adorst az egér". Ilyen állatról még a Grimm-testvérek sem írnak.

HITLER: Mókás kis jószág volt.

RÖHM: Vajon mi lett vele azután?

HITLER: Lassan elmaradozott.

RÖHM: Mit gondolsz, meghalt?

HITLER: Valószínűleg, igen.

(Énekel.)

A halálban is együtt...

RÖHM: *(énekel)* Vállvetve küzdünk...

HITLER: *(énekel)* Fegyverrel kezünkben...

RÖHM: *(énekel)* A csatamezőn...

HITLER: A piros pipacsok...

RÖHM: *(énekel)* A mellünkön nyílnak... Akkoriban sokszor énekeltük ezt, emlékszel? Kicsit érzelgős egy dal, mit mondjak. Zenéjét szerezte, szövegét írta: Adolf Hitler. Azt hiszem, ilyen nótát ma már nem engedélyeznél a pártod tagjainak.

HITLER: Ne gúnyolj, kérlek! Bécsi tanulóéveim alatt, egyszer még egy daljátékba is belefogtam.

RÖHM: Ez volt a "Wieland, a kovács", ha jól emlékszem. Mi lett a partitúrával?

HITLER: Mikor kitavaszkodott, gyakran jártam ki sétálni a Bécsi Erdőbe. Egyszer az egyik kiruccanásom olyan hosszúra sikeredett, hogy eljutottam a szomszédos Alpokig, egészen a Semmering-hágóig. Ott fogtam, és a kottákat elkezdtem szétszórni a szélbe. A partitúrák lapjai szerteszét röppentek, majd lassan, táncolva ereszkedtek alá az Alpok völgyeire, melyeken itt-ott még megmaradt a hó. Azok az oldalak, amelyek a hófoltokra estek, beleivódtak azokba, amelyek földes részeket találtak, úgy tűntek, mintha a havasi gyopár virágai lennének. Ernst, én egyre inkább úgy gondolom, hogy tényleg művésszé kellett volna lennem.

RÖHM: Ez egybevág azzal, amit mondtam. Adolf a művész, Ernst a katona – így még inkább helyes, ha kart karba öltve újra egymással menetelünk.

HITLER: Gondolod, hogy még képesek lennénk rá?

RÖHM: Még most is képesek *vagyunk* rá.

HITLER: Hát, nem is tudom... Akárhogyan is, jobb lett volna, ha művész lesz belőlem. Mint a hatalmas Wagner, a világ üstjének két markolatát – a semmit és a halált – jól megragadva, mint egy szívbéli, jó szakács, a világ minden jellemző karakterét, azok érzéseit egy serpenyőbe önteném, és az óriás Solt lángjai fölött pirítgatnám őket, vidám sercegés közepette. Sokkal vidámabban telnének a napjaim, ráadásul a renomém is sokkal békésebb lenne. Kancellár lettem, na persze, de a közönséges származásom, és az iskolázottságom hiánya a hátam mögötti alattomos sugdolózások állandó témája. És ami azt illeti, Ernst, a katona emlékezzen rá, mit rágott a fülembe ezerszer, még kapitány korában.

RÖHM: Mit is?

HITLER: Amit nem épp most emlegettél az imént is? Ezt a "Pártalapításnál a katonai háttér alapvető fontosságú!" című oktatószöveget?

RÖHM: Vagyis?

HITLER: Vagyis mondom, szeretném, ha eszedbe jutna, miket mondogattál nekem a múltban!

RÖHM: Ma teljesen mások a körülmények, mint akkoriban.

HITLER: Nem, a politika szabályai nem változnak.

RÖHM: Akkor hadd mondjak valamit! Ahogy mondd, persze, a politika szabályai nem változnak, múlt és jelen valószínűleg ugyanaz. A katonai háttér is rendkívül fontos. Csakhogy a múltban a pártnak volt fontos, most pedig csakis neked, a leendő elnöknek. Hindenburg haldoklik. Nem tudni, megéri-e a nyár végét.

HITLER: Ne beszélj így, Ernst! Úgy hangzik, mintha az ellenségem lennél. Mint rokon lélek, nem tudnád mindezt egy kicsit barátságosabban?

RÖHM: Jó, akkor mondom barátságosabban. Én magam is egyetértek azzal, hogy te légy Hindenburg tábornagy utódja. Saját erőmmel, amennyire csak tudlak, támogatlak. Egy újjászületett, hárommilliós rohamosztagos hadosztályt sorakoztatok fel mögéd.

HITLER: Nos, hát ha így van...

RÖHM: Várj! De ha a reakciós gyávaságban és a meghátrálásban is az utódjának bizonyulsz, ellened fordulok! Ha az általunk temérdek erőfeszítés során létrehozott új Németországot elárulod, ha a bábkapitalisták, a junkerek kedvére teszel, a vén trottyos konzervatív politikusokéra, a vén trottyos tábornokokéra, a tisztiklubban rám az orrukat húzgáló alkalmatlan arisztokrata tisztecskékére, a forradalomra, vagy a tömegekre sohasem gondoló Porosz Hadsereg-béli fehérkesztyűsökére, a már kora reggeltől sört böfögő dagadt burzsujokéra, a manikűrözött körmű, eunuch-képű bürokratáékéra, ha annak a bandának az élére állsz, és nekik bohóckodsz, elnökként is ellened fordulok! Totálisan ellened! Megállítalak, ha kell, erővel is!

HITLER: Ernst!

RÖHM: Figyelj! Szeretném, hogy elnök légy. Tiszta szívemből szeretném! De utána össze kell fognunk, ki kell lapátolnunk ezt a romlott televényt! Hagyd a Reichswert a fenébe! Hatalmas szájhősök, de az uniformisukban csak a nagy semmi, ki fél az ilyen aranysújtásos madárijesztőktől? Németországnak egyetlen forradalmi hadserege van, az én hárommilliós SA-rohamosztagom. Hallod, Adolf? A nagytakarítás után Berlin főterét hófehér szőnyeggel terítjük le, és elnökké kiáltunk ki. Nem szabad, hogy elfelejtsd: A forradalom még nem ért véget! De a következő forradalom után, Németország végre valóban feltámad halottaiból, és a Hakenkreutz-zászló csattog majd a reggeli szélben. Wotan ifjúként újjászületett országa, mely megszabadul minden romlottságtól és régi korhadéktól, mely olyan szép és rettenthetelen harcosokból áll, akik frissen, élettel telin kapaszkodnak egymásba karjaikkal, melyek kemények, mint a tölgyfa, ez az ország végre megteremtődik. És te ennek az országnak leszel a feje. Ennek az országnak a vezére lenni, ez a te gyönyörű végzeted, Adolf! Azért, hogy ez végre beteljesedjen, én akár az életemet is odaadom!

HITLER: Köszönöm, Ernst, végre látom, hogyan érzel. Soha többé nem kételkedem az odaadásodban.

RÖHM: Akkor hát fordulj szembe a katonasággal!

HITLER: Mert az a sereg, aminek nem te vagy a parancsnoka, fabatkát sem ér...

RÖHM: Ahogy mondd. Neked itt a Rohamosztag.

HITLER: No de, azt azért nem tagadhatjuk le, hogy a Reichswer létezik, ezzel ugye egyetértesz?

RÖHM: Én már réges-rég lemondtam róla.

HITLER: Lemondani lemondhatsz róla, de nem tagadhatod le, hogy létezik.

RÖHM: Már amennyiben egy forradalmi szellem nélküli hadsereget hadseregnek nevezhetünk.

HITLER: Amíg kardot csörget, addig hadsereg, nem?

RÖHM: Ne feledd Adolf, hogy mindent én tanítottam neked a katonáskodásról!

HITLER: Nyugalom, nyugalom, ne izgasd fel magad, Ernst! Talán azt meg te felejtetted el, hogy barátodként, fegyvertársadként mennyi mindent tettem a drágalátos Rohamosztagodért. Általában épp te voltál az, aki mindig, mindent tönkretett. Na jól van, jól van, figyelj rám! Kezdetől fogva azt szeretted volna, hogy az SA beolvadjon a Hadseregbe és a magjává váljon. Így, fennállása óta először, a Német Hadsereg nemzeti, forradalmi sereggé vált volna, erről álmodoztál. Jól mondom, ugye?

RÖHM: Jól mondod. De a tehetetlenkedő Reichswehr...

HITLER: Nem, nem, te is hibát hibára halmoztál. Hogyan magyarázod azokat a gaztetteket, amiket az SA az elmúlt években elkövetett? Nem lehet csodálkozni rajta, hogy a Reichswehr teljesen kiábrándult belőletek. Búvóhelynek használt pincéitekben, raktáraitokban foglyokat kínoztatok, embereket raboltatok el, váltságdíjat követeltetek, sőt az a szóbeszéd járja, hogy egynémely körzetben az SA tagok ezekben a pincékben szerelmi vetélytársaikat verik véresre.

RÖHM: Az csak egyszer fordult elő. Néhány zöldfülű megpróbálta utánaizni a titkosrendőrség módszereit. Az eset után keményebben fogtuk őket, és soha többé nem történt hasonló.

HITLER: Jó, fogadjuk el, hogy csak egyszer esett meg! De Ernst, ha elfogadsz tőlem egy őszinte véleményt – nem gondolod, hogy a Rohamosztag csupán egy ormótlan nosztalgiasereg?

RÖHM: Ezt egészen pontosan hogy érted?

HITLER: Mondhatod-e azt nyugodt lélekkel hárommillió katonáról, hogy egyszerű politikai csoportosulás? Az embereid életcélja az, hogy katonásdit játsszanak. Ernst! Nincs azzal semmi baj, ha visszasírod a régi sereget. De azt már nem hagyhatod jó szívvel, hogy ez az érzés fiatalok százazeit mérgezze meg! Az SA nem az eljövendő, hanem az elmúlt háborúról szövöget hősi álmokat. Az elmúlt, gyönyörű fegyverbarátságot, a harcállások örökös, örült nyüzsgését, a régi bajtársak emlékét idézgeti folyton. Még ami valamennyire indokolná a régi kurzus felelevenítését, az a dögunalmas nemzeti ünnepeken való egyenruhás masírozás, de azután is az állandó program természetesen a sörözők ablakainak ripityára törése, katonadalok hamis és zavaros óbégatása vég nélkül, minek utána az aznapi szolgálatos szedi össze a holtrészeg bajtársakat. Az SA-nál előírás, hogy vegyük semmibe a takarodót és randalírozzunk fent egész éjszaka, nem igaz? Ez a fennhézó parádé olyannyira megrémíti a tisztességes polgárokat, hogy ha látják közeledni az SA embereit, nincs olyan ház, ahol ne bújtatnák el a lányukat, jól mondom?

RÖHM: *(rosszkedvűen)* Néhány renitens alapján nem mondhatok ítéletet az egész osztagról!

HITLER: Jó, legyünk engedelmesek, és mondjuk azt, hogy mindez nem számít. De az által, hogy feszültségek forrásává engedted válni az SA-t, nem épp te magad szűkítetted le annak társadalmi hátterét? Én, amit csak tudtam megtettem a hadsereggel szemben, ugyanígy a hadsereg biztonságán kötött Göringgel szemben is, hogy megvédjem a Rohamosztagot, ezt remélem, tudod? Mióta beléptél a kabinetbe, ez alatt a két hónap alatt a beiktatott törvények

közé bekerült, hogy a politikai harcok során megsebesült SA-tagokat ugyanolyan ellátás és nyugdíj illeti meg, mint a Nagy Háború hadirokkantjait. Minden követ megmozgattam, hogy ezt keresztülvigyem, nem tudnál róla, pedig végig ott voltál mellettem. Mindennek ellenére persze mi történik? Mindjárt csinálsz egy marhaságot. A legrosszabb politikai pillanatban megteszed a lehető legrosszabb politikai lépést. A februári kabinetülésen teszel egy javaslatot: legyen a fegyverkezési program fő letéteményese a Rohamosztag, és nevezzenek ki egy különleges minisztert, aki egy nemzeti hadsereg élén állna, ami magában foglalná az irreguláris csapatokat is. Ebbe a székbe természetesen te magad szándékoztál beleülni. Persze hogy a védelmi miniszter, von Blomberg tábornok egy csapásrara halálos ellenségeddé változott, a hadsereg pedig keményen ellenállt. Én próbáltam gyorsan megvétózni a javaslatot, de már késő volt. Egyértelműen gyanús figurává váltál a hadsereg szemében, és ezt csakis saját magadnak köszönheted. A katonai körök így vélekednek rólad: "Ez az a fickó, aki azt tervezi, hogy átveszi az irányítást a hadsereg felett és újra kirobbantja a forradalmat".

RÖHM: Lám, ők sem vakok.

HITLER: Ez nem tréfa, Ernst! A lehetőségeink végéhez értünk. Ezt a feljegyzést kaptam von Blomberg védelmi minisztertől. Tekintheted ezt a Reichswer közös állásfoglalásának, vagy a Porosz Nemzeti Hadsereg szokásos eljárás módjának, mely szerint a végén mindig üvöltönek.

(Hitler egy cetlit vesz elő a zsebéből és megmutatja Röhmnek.)

RÖHM: *(olvassa)* „Öexcellenciájának, Adolf Hitler kancellár úrnak! A kormány saját hatáskörben intézkedik a jelen politikai feszültségek lecsillapítása végett, vagy indítványozza az elnöknek, hogy vezessen be szükségállapotot és adja át a kormányzást a Nemzeti Hadseregnek?”

HITLER: Egyszóval, választanom kell valamelyiket a kettő közül...

RÖHM: Az egyiket a kettőből...

HITLER: Úgy bizony. Méghozzá azonnal...

RÖHM: Ez fenyegetés. Zsarolás. Ekkora kurázsia...

HITLER: ... kitelik-e a hadseregtől, ezt akartad kérdezni. Én reménykednék abban, hogy nem. De ott van az ősi, porosz büszkeség. Már túl messzire mentek, nem fordulhatnak vissza.

(Mindketten sokáig csendben maradnak.)

RÖHM: *(Hirtelen feláll, átöleli Hitler vállát).* Adolf, el kell határoznod magad! Számunkra, eszméinket komolyan vevő nemzetiszocialisták számára ez az igazság pillanata! Nincs több kompromisszum! Ha bármibe is belemennénk, örökre besároznánk a mozgalmat, amelyért az életünket kockáztattuk annyiszor. Adolf, a régi elszántsággal, nyissunk tiszta lapot! Én melletted állok. Én ne állnék, Adolf?

HITLER: *(kábán)* Igen, te mellettem állsz...

RÖHM: *(Erővel felállítja Hitlert és magával húzza, végig a szobán.)* Újra kirobbantjuk a forradalmat! Visszahozzuk azokat a régi müncheni napokat! Különben hogy számolnánk el

egykori bajtársaink lelkének, akik a vérüket ontották. A tömeg a miénk. A fiatalság a miénk. Meglátod, egy nap alatt földbe döngölöm ezt a vaskalapos, fenyegetőző vezérkart. Azon kívül ne feledd, Adolf, Németországban még mindig hatmillió munkanélküli van. Az ő zúgolódásuk is a miénk. *(Odahúzza*

Hitlert a balkonhoz.) Nézd! Nézd! A téren azon a padon is, azon a padon is, fiatal emberek ülnek kifejezéstelen arccal, a fejüket lógatva. Mintha csak a valamikori önmagunkat látnám. Fiatalkori magunkat, akiket a háború kivetett magából, egyenesen az éhség és az infláció karmai közé. Hogy a fiatalság, a nélkülözés, és a letargia mily könnyen kap lángra, azt a saját példánkon mi tudjuk a legjobban. És ez a kornyadozó, elhanyagolt bozótos ma ismét könnyen tüzet foghat. Akkor pedig pillanatok alatt elharapóznak a lángok. Egész Németország tűzbe borul. És a lángok Solt szent lángjaivá válnak!

HITLER: *(Próbál nem kinézni a balkonon, és visszahúzódni.)* Ah, Ernst, ne kísérts! Ne kísérts! Ne részesíts ezzel az édes bódító itallal!

RÖHM: Csakis rajtad áll, Adolf!

HITLER: *(Végre kiszabadul, lehuppan egy fotelbe, és úgy beszél a mögötte álló Röhmhöz, hogy nem fordítja felé az arcát.)* Valamit elfelejtesz! Egy hajdani leckét, amit pedig nem lenne szabad elfelejtened. Nem tehetjük az ellenségünké a hadsereget. Emlékszel mi történt 23-ban? Hiába sikerült kiédesgetnem von Lossow tábornoktól, végül mégiscsak visszavonta a fegyvereket, amiket felajánlott. A katonaság és a rendőrség megfenyegetett minket, hogy az első gyanús megmozdulásunkra tüzet nyitnak. Pedig addigra már riadóztattuk az SA húszezer fős legénygét. De nem tehattünk semmit, ölbe tett kézzel kellett végignéznünk, ahogy a vörösök végigparádéznak az orrunk előtt München főutcáján. Hiába törtél be nagy merészen a laktanyába, és hoztál el fegyvereket, azok mit sem értek a tábornok parancsával szemben, mely szerint a fegyvereket vissza kellett szolgáltatni. Meg kellett adnunk magunkat.

RÖHM: ...

HITLER: Szeretném, ha ezt átgondolnád, Ernst. Ma este én is ezt teszem. Találkozunk világosban, reggelinél, és majd neked is elmondom, mire jutottam. Ja, igen, Strasser kint ül a váróban, megtennéd, hogy beküldöd?

(Röhm távozik, Hitler a gondolataiba mélyed, Strasser megjelenik.)

STRASSER: Kancellár úr?

HITLER: Rég nem láttalak. Gyere közelebb!

STRASSER: Ahogy parancsolja...

HITLER: Máris mondom, hogy miért hívattalak. Egyfelelől, hogy felelevenítsük régi barátságunkat, másfelől, hogy arra kérjelek, ossz meg velem néhányat azok közül a bölcs meglátásaid közül, melyekre hosszú elvonultságod alatt jutottál.

STRASSER: Amint azt Exellenciád is tudni méltóztatik, nekem nincsenek újabb „bölcs meglátásaim”. Ugyanazokat a régi eszméket szajkózom, ugyanazokat a mára már elveszett eszméket.

HITLER: Mára már elveszett eszméket?

STRASSER: Hát nem így van? Mi lett a pártunk jelszavaival? Hová lett az antikapitalizmus, Poroszország felszámolása, a fasiszta front önkormányzatainak népgyűlése, ami leváltja a Reichstagot? Hát nem az történt, hogy minden maradt a régiben?

HITLER: Épp ezért?

STRASSER: Épp ezért bátorkodtam azt mondani, hogy minden maradt a régiben. A munkáscsecsemeők továbbra is éhesen bögnék. Nem változott semmi.

HITLER: És ha már így van, nincs valami remek ötleted, ami javíthatna ezen a sajnálatos állapoton?

STRASSER: Nincsenek ötleteim. Eszméim vannak, melyeket itt, legbelül őrzök.

HITLER: És szerinted hogyan valósulnak meg ezek az eszmék?

STRASSER: Azért jöttem ide, hogy vizsgáltsasson, az én koromban?

HITLER: Nos, a befolyásod alatt álló szakszervezetek máig a te alapelveidet hajtogatják. A gazdasági és külkereskedelmi miniszterem, Dr. Schmitt már többször megégette a kezét velük. Állandóan azon morog, hogy, nem tudja megkülönböztetni a párt balszárnyát a vörösöktől.

STRASSER: A Reichswer azonban úgy tűnik, nem így vélekedik.

HITLER: Valóban? Azt mondd "Reichswer", de igazából von Schleicher embereire gondolsz.

STRASSER: Nem feltétlenül. A hadseregre gondoltam, úgy általában.

HITLER: Szörnyen jólétesült vagy őket illetően.

STRASSER: A hadsereg kétélű fegyver. Ki tudja, talán még arra is képes, hogy általa régóta hanyagolt pártprogramok is újra az asztalra kerüljenek.

HITLER: Drága Strasser, nem hagynád abba, hogy ilyen furán beszélj, mintha valami a fogaid közé ment volna?

STRASSER: A remény néha fura kiejtésre sarkall.

HITLER: Szóval, reménykedsz valamiben.

STRASSER: Miért is tagadnám?

HITLER: Ezek szerint tudsz valamit.

STRASSER: Tudok Von Blomberg ultimátumáról, ha erre céloz.

HITLER: *(magának, kicsit meglepetten)* Micsoda remek hírszolgálat!

STRASSER: Ha a szükségállapotot elrendelik...

HITLER: Én semmi ilyesmibe nem megyek bele!

STRASSER: Mondom, *ha*... Mit gondol, a hadsereg vajon kihez fordul majd politikai tanácsért? A haldokló elnökhöz, vagy Önhöz?

HITLER: Őszintén szólva egyik sem valószínű.

STRASSER: És mit szólna hozzá, ha hozzám jönnének?

HITLER: Ezt csak a te elbizakodottságod feltételezi.

STRASSER: Elbizakodottság, vagy sem, nem gondolja, hogy fel kéne rá készülnie? Biztos, ami biztos.

HITLER: Felkészülni? Hogyan?

STRASSER: Gondolkozzon egy kicsit, kérem... már ha a Reichswer támogatásával kíván elnök lenni.

HITLER: Azzal fenyegetsz, hogy az utamba állsz?

STRASSER: Soha nem mernék ilyen messzire menni.

HITLER: Most látom csak, mekkorát tévedtem! Én téged őszinte, romlatlan embernek gondoltalak. Hogy egy szoci lepaktáljon a hadsereggel!

STRASSER: Mindegy, mit méltóztatik gondolni exellenciádnak. De ha továbbra is így mennek a dolgok, a párt darabjaira hullik. Nincs más választása, valamit tennie kell!

HITLER: És véleményed szerint, mit?

STRASSER: Visszahozni a párt régi szellemét! Egyértelműen a munkások mellé állni, és újabb szintre emelni a nemzetiszocializmust!

HITLER: Újra és újra ugyanazt hajtogatod!

STRASSER: Akárhogyan is, az Ön döntésén múlik, Exellenciás uram!

HITLER: Köszönet a jó tanácsért!

STRASSER: Ugyan, nincs mit!

HITLER: Gyere el holnap, reggelizzünk együtt! Megpróbálok addig kitalálni valami jó megoldást, és el is mondom neked, már ha érdekel.

STRASSER: Akkor hát holnap reggel...

(Strasser távozik, Hitler egyedül marad. Idegesen fel-alá sétál. Elmegy a balkonig, megfordul, mozdulatlanul áll, a gondolataiba mélyed. Kis idő múlva Krupp lép be.)

KRUPP: Tiszta a terep?

HITLER: Igen, Herr Krupp!

KRUPP: Úgy tűnik, megeredt az eső.

HITLER: Nem zuhog túlságosan. Furcsa. A beszédeim után mindig nekikezd.

KRUPP: Mert a beszédeidtől beborul az ég.

HITLER: Ahogy az eső miatt besötétedett, a padokról mindenhol eltűntek az emberek. Micsoda kiábrándító, üres placc! Mindenki eltűnt. Most szinte el sem hiszem, hogy egy perccel ezelőtt még zsúfolásig megtöltötte a tömeg, hogy felforrósította a jelenlétével, hogy zúgtak az éljenek és a tapsok. A tér, beszéd után mindig olyan, mint az örültek roham utáni álomtalan, üres szendergése. Az emberek ki nem állnak egymás zaklatásából. A hatalom köpenyének öltései közt csak befű a szél. Herr Krupp, nincs olyan öltés és rés nélküli fehér páncélja a hatalomnak, ami az ellenség minden támadásától megvédene?

KRUPP: Ha nincs is ilyen, azért te rendelhetnél egyet.

HITLER: Ez esetben lenne a szabóm?

KRUPP: Ahhoz először le kell vennem a méreteidet.

(Kissé hátralepve, botjával úgy tesz, mintha méretet venne.)

HITLER: Nos?

KRUPP: Sajnos, még nem ütöd meg a mértéket.

HITLER: Kéne egy kis erősítés, vagy mi?

KRUPP: Nézd, Adolf, egy szabó rendkívül óvatos. Ha nem várhat érte fizetséget, nem szabja ki a ruhát. Azon kívül hiába mozgat hegyeket, szemernyi művészi kielégülése sem lesz a munkájában, ha a vásárló nem rendelkezik a megfelelő adottságokkal. Arról már nem is beszélve, hogy a megrendelő sem fogja benne jól érezni magát. Pedig a szabó olyan öltözetet akar neki készíteni, ami könnyű, kényelmes, az ember szinte maga sem érzi, hogy rajta van-e vagy sem, nem pedig valami fojtogató, szűk mellényt. Kényszerzubbonyt húzni egy örülte, az más műfaj.

HITLER: Ha mondjuk, most megőrülnék.

KRUPP: *(Finoman Hitler vállára teszi a kezét.)* Számtalanszor éreztem már én is így. Az ember eljut egy pontra, amit képtelen lenne elviselni, de még felfogni is, ha csak nem gondolná magáról azt, hogy örült.

HITLER: Mi ez a pont?

KRUPP: Ha úgy érzed, hogy rajtad kívül mindenki megbolondult.

HITLER: Hát most én is eljutottam erre a kritikus pontra. De legalább egy nemzet kancellárja vagyok.

KRUPP: Eső előtt általában kínoztam a reumám, de most semmi ilyesmit nem éreztem.

HITLER: Herr Krupp, nem adna rám egy kényszerzubbonyt? Olyat, ami a kezeimet lefogja, hogy senkinek se árthassak, de azért nekem se árthasson senki?

KRUPP: *(Fejét ingatva elindul kifelé.)* Korán van ahhoz még Adolf, korán, nagyon korán...

FÜGGÖNY

II. Felvonás

(Másnap reggel. Szín: ugyanaz, mint az előző felvonásban. Középen étkezőasztal, három főre megterítve. Hitler és Röhm épp befejezték a reggelit, a tányérjaik üresek, az asztalka mellett jobbra és balra lévő fotelokban üldögélve kortyolgatják a kávéjukat és cigarettáznak. Az étkezőasztal kerekéken kell, hogy guruljon, hogy a későbbiekben ki lehessen tolni a színről. A balkon nyitott ajtaján át a tiszta reggeli égboltra látni, ahonnan betűz a napsugár.)

HITLER: Micsoda gyönyörű reggel! Mint a régi szép időkben. Az idegesítő beosztottaktól távol, veled kávézni és cigarettázni a legnagyobb nyugalomban! Nagyszerű lenne, ha legalább havonta egyszer így reggelizhetnénk!

RÖHM: Féltékeny is lenne egyből a többi kabinetminiszter! De térjünk vissza a tárgyra Adolf! Ma sűrű napod lesz. Mielőtt elválunk, vegyük át még egyszer, miben állapodtunk meg.

HITLER: Semmiben, Ernst. Ez nem megállapodás, ezek parancsok.

RÖHM: Igen, parancsok, amik az én előzetes beleegyezésemmel születtek. Nem így dolgozunk már időtlen-idők óta?

HITLER: Jól van, jól van, a forma most nem lényeges! Szóval, „parancsba adom” neked, hogy a hárommilliós SA teljes legénységét szabadságold egy hónapra, hozzávetőleg július végéig. A pihenőidő alatt a Rohamosztág tagjai nem viselhetik az egyenruhájukat, nem vonulhatnak fel, és az a gyakorlatozásnak nevezett bohóckodás is tilos. Erről egy rövid közleményt adsz majd ki a tagok részére... röviden, ez minden.

RÖHM: Vajon július végéig elnök úr öxellenciája megjándékoz minket távozásával, ahogy várjuk?

HITLER: A sír szélén áll, Ernst. Ha a világelső német gyógyszerészet legújabb vívmányaival is tömők tele, képtelenségnek tűnik, hogy kihúzná agusztusig.

RÖHM: Na, jó, akkor addig politikai fegyverszünetet tartunk! Éjszaka én is sokat gondolkoztam erről-arról, de ez te megoldásod tűnik az egyetlen járható útnak ahhoz, hogy túléljük a vihart. A trükk, hogy egy időre kivonsz minket a forgalomból, míg elnök nem leszel, rövid szélcsendként szolgál majd a dühöngő porosz tábornokokkal szemben. Akikkel nagyon szeretnék egyezsége jutni, egyébként.

HITLER: Köszönöm. Kétség sem férhet hozzá, igazi jó barát vagy!

RÖHM: Ráadásul az időzítés is jó. Nyár van, a feszültségekkel teli szolgálatból kicsit kiszabadulva az én marcona embereim ejtőznek egy kicsit otthon, civilbe bújnak, erőt gyűjtenek az őszi gyakorlatozáshoz – nem is rossz dolog ez. Az SA-s egyenruhák hiánya, a masírozások megszűnése, az, hogy eltűnünk a szemük elől, nyugalommal tölti majd el a hadsereget, téged bálványozni fognak, az emberek pedig ezen a nyáron alaposan belekóstolhatnak abba, milyen is magukra maradni, úgy hogy alig várják majd a Rohamosztág visszatértét a politikai küzdőtérré.

HITLER: Pontosan ez történik majd. Most a legfontosabb leereszteni a túlságosan felfűvódott szufflét, lehűteni a túlhevült vasat. Ha megválasztanak elnöknek, gyerekjáték lesz az egész

hadsereget a te parancsnokságod alá rendelni. Minden, amit ezért most tenned kell, az, hogy nyugodj bele, és velem együtt türelmesen viseld el az elviselhetetlent. Úgy tűnhetünk, mint fényességes kancellár és minisztere, de ha a nehézségekre tekintünk, úgy látszik, visszatértünk az 1923-as év kemény harcaink korszakába. Igaz, ha arra gondolunk, hogy ezzel az irgalmatlan teherrel nem egyedül kell megbirkóznunk, hanem egy hű baráttal közösen, a szakadó veríték máris hősi glóriát csillant a fejünk fölé. Ernst, még soha nem szorultam rád ennyire, mint most. Ha mi most ezt ketten együtt keresztülvisszük, akkor én...

RÖHM: Tudom, Adolf...

HITLER: Köszönöm, drága Röhm!

RÖHM: Egyvalamit még... Ha most egyik pillanatról a másikra hosszú időre szabadságolom őket, az embereim nyugtalankodni kezdenek. Kéne valami jó indok...

HITLER: Várj! Ezen én is töröm a fejem. Na, itt van egy... mi lenne, ha azt mondanánk, hogy beteg vagy, és...?

RÖHM: *(Röhögni kezd.)* Hogy én? *(A mellkasát és a karjait ütögeti.)* Én beteg? Mióta kipottyantam, nem volt dolgom gyógyszerrel és doktorokkal, a testem örökifjú acéltest, és ebbe a testbe, Röhm kapitány testébe bújna bele a kórság?

HITLER: Csak merthogy...

RÖHM: Ugyan már, ki hinne el ilyesmit? Az egyetlen, ami árthat nekem, az a puskagolyó. Amikor a bennem lévő acél megszalja a testem, és magába vonzza társát, azt a kis acélkupacot. Igen, amikor a két fém egymásba csapódva összezsúkolódik, egyes-egyedül akkor bukhatok el. De az utolsó lehetőséget akkor sem ágyban adom ki.

HITLER: Úgy bizony, bátor Ernestem, hiába lett belőled miniszter, nem az a fickó vagy most sem, aki ágyban, párnák közt hal meg. De akárhogyan is, beteget jelentesz, kiadsz egy nyilatkozatot és ezzel megrengeted a kormányzat alapjait. Két-három hónap múlva feltámadsz politikai halottaidból és a korábbiánál is ütőképesebb elit hadsereget faragsz a visszatérő SA-ból, ezt megígérem neked.

RÖHM: De el fogják hinni...?

HITLER: Mivel ennyire hihetetlen, ezért az embereid elhiszik. Azt mindenképpen, hogy valami kényszerítő körülmény lépett fel.

RÖHM: Ha úgy nézzük... ez is igaz. Szóval akkor én...

HITLER: Mit szólnál Wiess-see-hez? Az egyik tóparti szállodában növesztgethetnéd a szárnyaidat, míg vissza nem térsz.

RÖHM: *(álmodozva)* Wiess-see! Csodás lesz ott várakozni! Hősnek kijáró élvezet. *(Rövid tűnődés után.)* Na, jól van! Még ma délután kiadom a nyilatkozatot, estére pedig már a Wiess-see-nél vagyok. Azt hiszem a Hanselbauer fogadó összes vendégét kidobatom.

HITLER: Nagyszerű, Ernst! A nyilatkozat tartalma pedig...

RÖHM: Várj, megfogalmazom, míg megiszom ezt a kávé! *(Formálgatja a szöveget.)*
„Augusztus elsején, a nyári szabadságolások végeztével a Rohamosztag megújult erejét ismét egyre növekvő hatékonysággal fogja a nemes feladat, a haza és a nép elvárásainak szolgálatába állítani...”

HITLER: *(meghökken)* Így fogod kezdeni?

RÖHM: Így bizony. És így fogom befejezni: „A Rohamosztag a jelenben is az marad, ami a múltban volt: Németország sorsának záloga”! Na, hogy tetszik?

HITLER: Végül is, nem rossz!

RÖHM: Tudod, hogy a jóváhagyásod nélkül nem vágnék bele semmibe.

HITLER: Én jóváhagyom.

RÖHM: De csak hogy jól értsd, Adolf – én egy hárommilliós hadsereg főparancsnoka vagyok...

HITLER: Tökéletesen értem, Ernst.

RÖHM: No, hát, ilyen egy igazi barát... de ez a Strasser nem szörnyű egy fickó? Meg se jelenik a reggelinél, pedig maga a kancellár invitálja. Bár ezzel tulajdonképpen jót tett nekem, ezeregy megbeszélőnivalónk volt. Rég nem reggelizhettem együtt zavartalanul a kancellárral.

HITLER: Ebből is látszik, mennyit ér. Mihelyt látta, hogy nincs semmije, amivel rám ijeszthet, visszatakarodott az odújába, és szorgalmasan szövögeti tovább intrikái bonyolult pókfonalát. Nem is szabad, hogy megzavarjuk szorgos elvonultságában.

RÖHM: Ha megpróbál keresztbetenni az elnökké választásodnak, nem fogom kímélni. Nem úgy eltakarítani egy ilyen bajkeverőt. A munkások meg, ha csak pisszeni mernek, az SA a szájukra ül. Remélem, tegnap nem célozgatott ilyesmire?

HITLER: Nem, dehogy.

RÖHM: Szólj, ha mégis ilyesmire vetemedne. Nem lesz nehéz megszabadulni tőle.

HITLER: Köszönöm, Ernst, majd szólok. Akkor hát... *(felkel a fotelból)*

RÖHM: Jól van drága cimborám, ne aggódj! Intézd csak a kormányügyeket! Vár rád az a temérdek – se katonának, se művésznek nem való – adminisztráció. Az a sok papírzabáló vén kecske már nyújtogatja a nyakát, hogy jóllakasd őket. Töltheted a napjaidat vége-hossza-nincs aláírogatással. Te, szerintem a kardforgatóizmaid már rég elsorvadtak. Mi a hatalom? Mi az erő? Ha már csak a szignózást végző gyenge ujjak vékonyka inainak mozgására korlátozódik.

HITLER: Ne mondd a többit! Anélkül is tudom.

RÖHM: Azért mondom, drága barátom, azért mondom! Ne felejtsd el, hogy a hatalmad nem az ujjaid mozgatásában rejlik, hanem a távolból minden mozdulatodat sóvár szemmel figyelő fiatalemberek duzzadó karjának izmaiban, akik egyetlen intésedre készek akár az életüket is odadobni érted. Tévedj el bármennyire is a hivatali ügyek érdekében, a folyondárok közül kiszabadítani, az elvesztett utat megtalálni, ezek a hajnalszín vénák fölé tornyosuló kicsattanó bicepszek fognak. Jöhetnek bármilyen idők, a politikai hatalom mindig is fiatalemberek izmain alapszik. Soha ne felejtsd el ezt! Azt pedig semmiképpen, hogy van egy barátod, aki ezeket az izmokat biztosítja – csakis neked – és felhasználja őket – csakis a te érdekében.

HITLER: *(felemeli a kezét, félbeszakítja)* Nem felejttem el, Ernst.

RÖHM: És engem se, Adolf.

(Egymás szemébe néznek.)

HITLER: Mennem kell.

RÖHM: Akkor már nem kell megvárnunk Strassert, igaz? Pedig de szívesen beletömném a fanyalgó pofájába a kihült reggelit.

HITLER: Szólok a pincérnek, hogy takarítsa el.

RÖHM: Ne, hadd mutassam meg a karom erejét. Hadd mutassam meg az óriás erejét, aki, miután csatlakozott Thor csapatához, Skirmirt követve, attól fogva egy zsákban cipelte a hátán mindannyiójuk elemózsiáját.

HITLER: Óh, csak nem te lennél maga Siegfried?

RÖHM: No, jól van, az óriás nekilát! *(Kitolja a reggeliző asztalkát.)*

HITLER: No, nézd csak! Egy hivatalban lévő miniszter szedi le a reggelit!

RÖHM: Semmi sem az, aminek látszik, Adolf, semmi sem az!

(Vidáman kitolja az asztalt és eltűnik jobbra. Hitler a szemével követi, majd hátrasétál. Krupp óvakodik be az erkélyről.)

KRUPP: Adolf...

HITLER: Jó reggelt, Herr Krupp!

KRUPP: Jó reggelt! Felettébb frissen kezdődik ez a szép nap! Mivel arra kényszerítetted, hogy – koromhoz méltatlanul – szerepet játsszak egy bohózatban, két legyet ütöttem egy csapásra, ahogy mondani szokás. Vettem egy jó kis napfürdőt a balkonon, a térdeimnek pedig kifejezetten jót tett ez a kis leskelődés. Nézdszegényeket... milyen boldogok ma reggel!
(Büszkén körbesétál, bot nélkül.)

HITLER: De hisz ez nagyszerű, Herr Krupp!

KRUPP: Semmi sem fiatalítja meg annyira az embert, mint egy kis kukucskálás egy ablakrepedésen. Az én koromban már nincs energiám arra, hogy utánajárjak a feleségem afférjainak, mert a féltékenység, olyan, mint a fehérbor, megrészegít és lustává tesz. Míg játszottam a jelenetemet – hogy elrejtőzöm az erkélyen – úgy éreztem magam, mintha ti két színész lennétek, akiket arra béreltem fel, hogy megfiatalítsanak. Milyen komollyá és romantikussá válnak a dolgok abban a pillanatban, hogy titokban látod és hallod őket – egészen meglepő!

HITLER: Más szavakkal azt mondja, hogy a párbeszédünk két alávaló hazug megjátszott színészkedése volt?

KRUPP: Nem, dehogyis, te magad voltál az őszinteség, Herr Röhm meg duplán az volt. Őszinte szíveitek nemessége már-már – hogy is mondjam – szinte zavaró volt.

HITLER: Épp ezt szerettem volna megmutatni Önnek, Herr Krupp. Azt akartam, hogy lássa, mivel maga olyan gyanakvó természet, hogy az őszinteség a politikában mennyire lehetséges, ha nincs ott a harmadik fél. Röhm nem akart kompromisszumot kötni, mégis belement. De hogy a hadsereg bevessené, amire készülünk, azt nem hiszem, nem, nem hihetem... mégis reménykedem benne.

KRUPP: Én szintűgy. Nincs már sok hátra az életemből és ilyenkor az ember hajlamos felelőtlen reménykedéseknek is odaadni magát. De miért volt az, hogy míg Röhm büszkén és izgatottan ült az asztalnál, a te arcod leírhatatlanul komor volt, mint ha egy perc alatt tíz évet öregedtél volna?

HITLER: *(elkapja a tekintetét)* Kicsit túlértékeli a fiziognómiai képességeit.

KRUPP: Én az én reményeimemet nem a társalgásokra, hanem erre a komor arckifejezésre alapozom. Így már érthetőbb valamivel?

HITLER: Herr Krupp!

KRUPP: Hagyjuk már ezt, Adolf! Kitört a vihar. Ki is kellett, hogy törjön. A hegyek ködbe borultak, a széles, nyílt mezők felett elsötétült az ég. A birkák nyugtalanul bégetni kezdtek, a pásztor pedig eszeveszett rohanásba kezdett, hogy beterelje őket a karámba. Aztán te, a rémült pásztor – mert nem hiszem, hogy a hatalmas viharok érezted volna magad – egyezséget kötöttél Röhm-mel. Az egyik birkával, ez a helyzet.

HITLER: Röhm, mint birka? Hű, ha ezt hallaná!

KRUPP: Lehet, hogy nem birka, de az eszméi a nyáj eszméi, nemde? Ami megvillant összevont szemöldökeid között, az nem a bárány volt, nem is a pásztor, hanem a vihar, amely bíbor villámaiban fürdeti majd a hegycsúcsokat, megrengeti a világot, és elektromos tüzével addig égeti az emberek lelkét, míg csupán egy maroknyi hamu marad belőlük. Valószínűleg te magad nem így érezted.

HITLER: Nem, valóban nem. Abban a pillanatban inkább össze voltam zavarodva. Rémült voltam. Szomorú. Ez minden.

KRUPP: Még egy kancellárnak sem kell szégyellnie, ha néha emberi érzései támadnak. Ha csak nem hagyod, hogy állandó ingadozásaik uralkodjanak rajtad, képességgé válnak, végül előrelátássá. A történelem során csak nagyon, nagyon kevesen tudtak megfelelően élni ezzel az adománnyal.

HITLER: Már úgy érti, az emberi történelemben.

KRUPP: Az istenekről nem sokat tudok. De a vas... a vas, Adolf minden nap és minden éjjel keresztülmegy ezen az olvasztókemencében. Keresztülgyötrődve a háromezer fokos lángok viharán, az ércből öntöttvas lesz. Ez pedig ismét valami mássá válik.

HITLER: No, jó. Alaposan végig gondolom, amit mondott, Herr Krupp.

(Krupp és Hitler balra el. Kis idő múlva Röhm tér vissza, mintha menekülne valaki elől. Nyomában Strasser jelenik meg.)

RÖHM: Mit jár a nyomomban? Az arcomból kiolvashatná, hogy nem akarok beszélni magával.

STRASSER: Tudom. Sőt nem csak én, az egész világ tud róla – Röhm a jobbszárny, Strasser a bal. Kutya és macska. Ha néha nyilvánosan összetalálkoznak, durván semmibe veszik a másikat. Ha szólnának is valamit, a szó átokként pattanna vissza a másik testéről. Mindezt tudom. Nem kell emlékeztetnie rá. De épp emiatt kell beszélnünk egymással!

RÖHM: Lekéste a kancellár reggelijét. Már visszatért a munkájához. Miért nem keresi meg és exkuzálja magát?

STRASSER: A dolgok már túlnőttek a hivatali protokoll keretein, Herr Röhm.

RÖHM: Akkor tegye, ami jólesik.

STRASSER: Épp azt teszem. *(Leül a jobb oldali fotelbe, Röhmhöz.)* Miért nem foglal helyet Ön is?

RÖHM: Mert én is azt teszem, ami jól esik. *(Állva marad, és beszéd közben ingerülten fel-alá járkál.)*

STRASSER: *(Nevet.)* Mint két civakodó kölyök... Ne dühödjön fel mindenem! Ön nincs megelégedve a kancellárral, vagy tévednék? Mélységesen kiábrándítónak tartja, amilyenre lett, nem?

RÖHM: Ne spekuláljon az indulataimra. Adolf és én ezer éve barátok vagyunk. Maga régi párttag, de a legjobb esetben is csak egy közeli ismerőse.

STRASSER: De kétség sem férhet hozzá, hogy Ön kiábrándult abból, amit ő ma képvisel.

RÖHM: Miért mondja ezt?

STRASSER: Mert én magam is csalódtam benne. Hitler, a kancellár, ma öreg, kiérdemesült sárkányok igájában nyög... Én ezt nagyon kiábrándítónak tartottam. De mostanára némiképp

változott a véleményem. Különösen amióta leültem vele tegnap, kezdek másképp vélekedni a dolgairól. Már nem vagyok sem kiábrándult, sem csalódott. Hitler egész jól csinálja.

RÖHM: És ezért hagyta ki ma vele a reggelit?

STRASSER: Nem, annak egészen más okai voltak. Nagyon nem szerettem volna, ha esetleg megmérgeznek ezen a finom villás reggelin, amelyre oly szívélyesen invitáltak.

RÖHM: Ne vicceljen már...*(Vonakodása ellenére kezd belemenni a beszélgetésbe.)* A véleményét, hogy Adolf kezdi egyre jobban csinálni, arra értette, ahogyan az embereket, vagy, ahogyan a politikai helyzetet kezeli?

STRASSER: Mindkettőre. Hitler egy olyan korszak elé néz, melyet ember még nem tapasztalhatott. Ehhez persze egy olyan új hozzáállásra lesz szüksége, amely eddig még nem létezett. Elfogadjuk, vagy sem, a körülmények, amelyeket nem befolyásolhatunk, oda vezetnek, hogy ez a probléma nap mint nap egyre nagyobb súllyal nehezedik ránk. Nem merném azt állítani, hogy a lehető legjobban aknázza ki, de világos, hogy rájött, hogy a helyzet neki kedvez a leginkább. Ezt értettem az alatt, amikor azt mondtam, hogy egész jól csinálja.

RÖHM: Maga itt egy „új korszak”-ról papol, miközben ezek kilátástalan, nyomasztó idők. A legrosszabb esetben maga, mint forradalmár...

STRASSER: A forradalom befejeződött.

RÖHM: Tudom, Strasser barátom, ezért kell nekünk majd...

STRASSER: Ön most a jövőről beszél. Nem pedig egy olyan forradalomról, amit még ma kiobbantana. Ön, aki legalább egy politikai fegyverszünetbe máris belement.

RÖHM: Honnan tud erről?

STRASSER: Tudok róla, legyen elég ennyi. Nem, nem hallgatóztam, de a politikán edzett füleim messziről is meghallották. A kérdés a most. Most... hogy a forradalomnak tagadhatatlanul vége van... még, ha maga habozik is beismerni.

RÖHM: *(kelletlenül)* Igaza van.

STRASSER: A forradalomnak vége. Belőled miniszter lett, Hitlerből kancellár, ami engem illet, én visszavonultam. Mindenki azt kapta, amit megérdemelt. A jelek már réges-rég erre utaltak. Furcsa, senki nem gondolta volna, hogy épp ezzel ér véget majd a forradalom. *(Egy galamb turbékol az erkélyen.)* Nézd csak, turbékol egy galamb! Van nálam egy kis pirítós, az otthagytott étkezőasztalról csentem el az imént a hallban. Gondoltam, odaadom a galamboknak. *(A zsebében kotorászik.)* Biztos vagyok benne, hogy ide tettem... Na, nézd csak, minden csupa morzsa! *(Az ablakhoz megy, elkezd szétszórni a morzsaszemeket. Röhm otthagyja az erkélyt és leül a színpad bal oldalán lévő fotelba.)* A galambok boldogan szemeztetnek! Gyönyörű napfény! Egy forradalmi nap nem egészen így fest. Soha nem gondoltam volna, hogy egyszer ez is eljön majd, egy nap, minden vérszag nélkül! *(Strasser beszél, közben hátát az erkély korlátjának támasztja, és időnként szór egy kis morzsát a galamboknak.)* Nem lett volna szabad megtörténnie. De egy szép nap lassan elkezdődött. A

forradalmi galambok oda-vissza szálltak a süvítő golyók közt, a lábukhoz rögzített fontos üzenetekkel. Kövér, fehér begyűkre bármely pillanatban vér fröccsenhetett. Nézd őket most! Tömik magukba a morzsákat, közben elégedetten burukkolnak. A mozdony füstje a vasúti töltések felett többé már nem az ágyú lőporszagát idézi, csak a kerti tűzhelyekét. Sétálj el egy ablak alatt, ahol színes szőnyeget porolnak, cigaretta hamuja és a cipőtálpak pora hullik rád, nem pedig porrá omlott, megszáradt vér. Egy óra üt egyet valahol. Már nem a végső, kritikus pillanatot jelzi, csak méri az elfolyó időt, és az aranyórák, ezüstórák, márvány órák, minden eszköz, ami valaha szilárd volt, cseppfolyóssá vált. A bor, a bevásárlókosárban, egy asszony karján, aki épp befordul a sarkon, valaha úgy tündökölt, mint a drágakő, amikor a sebesültekbe öntött lelket a forradalomban. Mára a téglá színévé vált. A virágcserep, ami valaha elnyelte az eltévedt puska golyót és kék virágokat növesztett felette, ma már csak unalmas árvácskákat nevel, mióta a megtermékenyítő lövedék sehol. Ugyanez történt a dalokkal, mivel elveszítették tiszta, éles, üvöltő tónusukat. A halottak szemében tükröződő távoli kék ég is valaha az átváltozás káprázatát jelentette, de mára már darabokra tört a mosóteknők vizében. Minden cigaretta elveszítette azt az édes, szúrós aromáját, a kibírhatatlan elválás ízét. A természet, az emberek, minden jelenség elveszítette átható erejét, azt az elementáris erőt, és mint a víz, vagy a levegő, már csak arra jó, hogy meglegyintse bőrünket. Csipkeszerű finom idegrendszerünk valami lötyögő, nyúzott, durva dolognak adta át a helyét. Aztán valami idegen szag kezdett betéríteni minket: a rothadás szaga – hasonlatos a távoli múltéhoz – a vad madár bomló tetemének kipárolgása, amit egy vadászkutya dobott le az avarba, s ami lassan beszennyezi a napfénypázmák tarkította erdőt. A mindenfelé terjengő dögszag megbénítja ujjbegyeink érzékelését, mintha csak leprások volnánk. Ujjaink, melyek valaha oly határozottan jelölték ki az irányokat, mint ahogy a tűz hasít utat magának a sötétségben, ma már csak arra jók, hogy csekkeket írjunk alá, és nők testét cirógassuk velük. Hitehagyás, hitehagyás, jól látható, közszemlére bocsátott napi hitehagyás – kedves Röhm, Önnek ugyancsak tapasztalnia kellett ezeket az érzéseket. A felhangolt hangszer már nem képes igazi tremolóra, a zászló már nem képes tovább párducként tekeregni, a kávéfőző már nem mutatja meg örökké forni kész nemes örületét, a lyukak a falon, melyek valaha lőrések voltak, lassan eltömődtek, a politikai bosszúrák, melyek valaha vértől csöpögtek, ma már csak áruhirdetések; a harisnyák nem hordozzák tovább az állati rohanás izzadt bűzét; a csillagok nem szolgálnak ezután iránytűként, a versek sem kódolnak szavakat többé – nos, itt tartunk jelenleg... Herr Röhm, a forradalomnak totálisan vége. A forradalom a fehér, kemény, de mocsoktalan fogak ideje volt, fiatal emberek villogtatták őket, akár ha mosolyogtak, akár ha vicsorogtak. A fehér, csillogó fogak kora. De ami most következik az az ínyek korszaka lesz. A gyulladt, vörös ínhús hamar lilára válik és rothadni kezd...

RÖHM: Na, jó, most már aztán elég! Ha még egy kicsit hallgatnom kell ezt, a fülem is rothadni kezd és a szívem is rothadni kezd... Kedves Strasser barátom, végtére is mit akarsz beadni nekem?

STRASSER: Újabb forradalmat kell kiobbantani – tudom, te is erre gondolsz már régóta. Én magam is úgy vélem, hogy új forradalomba kell belevágni. Rengeteg megbeszélőnivalónk van, nem gondolod?

RÖHM: De a módszereink rendkívül különbözőek. A céljaink is.

STRASSER: Mint a tükörkép, a te jobbod az én bal kezem, de az én jobbom a te balkezed is.

RÖHM: Szóval ezt akartad megbeszélni velem? No, jól van, érdekel. Ülj le!

STRASSER: Engedelmeddel, végre. *(Leül a jobb oldali fotelbe.)*

RÖHM: Hadd figyelmeztesselek valamire! Sem a múltban, sem a jelenben, és szándékaim szerint a jövőben sem tudok egyetérteni a dolgoknak a te általad képviselt kommunista elintézési módjával, ahogy agitálsz az egyesített munkásság mellett, akik nem tudnak különbséget tenni a Németország iránti és a Szovjetunió iránti hűségük között. Ha ezt elfogadod, meghallgathatom a mondókádat.

STRASSER: Ugyan, ne légy már ennyire merev! Miniszter létedre úgy beszélsz, mint egy gittegylet tagja. Azt mondd: „Ha ezt elfogadod...” én inkább így fogalmaznék: „Félretéve mindezt...” Ez az úgy teljesen más dimenzióba tartozik.

RÖHM: Hogy érted?

STRASSER: Mit gondolsz az öreg Kruppról? Mit gondolsz erről a vaskereskedő Reineke Fuchs-ról? Bizonyára tudod, hogy úgy követi Hitlert, mint az árnyék...

RÖHM: Őszintén szólva, nem kedvelem az öreget.

STRASSER: Kedveled, vagy nem kedveled, mit gondolsz, megbízik Hitlerben?

RÖHM: Jó kérdés.

STRASSER: Ami engem illet, én kétlem, hogy bízna benne. Azért jött ide Essen ipari körzetéből, hogy megalapozza a hitleri adminisztráció és Essen frigyre lépését. Meg kell győződnie róla, vajon a reménybeli vőlegény kész-e az életen át tartó kötésre? Szerintem még nincs meg a végső konklúzió. Mondom ezt azért is, mert Essen, a vas lánya, bár gyönyörű, de már elhibázta az első házasságát, a Nagy Háborút. Ennél a második esküvőnél a közbenjáró nem lehet eléggé óvatos.

RÖHM: De a múlt évi választások első fordulója után, amikor Hitler győzött, Krupp – ahogy Schaht mondja – 3 milliós kampánytámogatást ajánlott fel mindenki más számára.

STRASSER: Az csak a kezdete volt egyfajta tapogatózásnak. Azóta is ezt folytatja. Az elmúlt idők politikai krízise arra sarkallta az esseni gyáriparosokat, hogy figyelmeztető jeleket adjanak. De Krupp még mindig nem döntötte el, melyik oldalt választja. És az elkövetkezendő két-három napban egész biztosan nem is fogja.

RÖHM: Egész biztosan nem...?

STRASSER: Úgy bizony. Mivel a Nemzeti Szocialista Párt majdnem a darabjaira hullott te miattad.

RÖHM: Ugyan már, inkább te akartad szétfűlleszteni! De már túljutottunk a krízisen. Adolfból elnök lesz, s akkor végre ránk virrad.

STRASSER: Te tényleg hiszel ebben?

RÖHM: Adolfban hiszek. Ha beül az elnöki székbe, az álmok, melyeket az én hőn szeretett Rohamosztatom már oly régóta dédelget, valóra válnak.

STRASSER: Te tényleg hiszel ebben?

RÖHM: *(Kicsit zavartan.)* Természetesen.

STRASSER: És mit adtál ezért cserébe?

RÖHM: Engedményeket. Kompromisszumot. Azt, hogy engedelmeskedem Adolf parancsainak. Mi, rohamosztagosok szabadságoljuk magunkat július végéig, ez idő alatt nem viselünk egyenruhát, nem veszünk részt tüntetésen, nem gyakorlatozunk, én pedig felfúvodom a babtól és beteg leszek. Ha csak ennyi a dolgom, ezt még én is el tudom játszani.

STRASSER: És gondolod, hogy ez elég lesz mindenre?

RÖHM: Működni fog, legalább áthidaló mértékben. Míg Adolf elnök nem lesz.

STRASSER: Gondolod, hogy a hadsereget becsaphatjátok egy ilyen olcsó trükkel? Ha Hitler valóban ezt hiszi, akkor megbolondult. És ha te is, akkor nyilvánvalóan holdkóros vagy.

RÖHM: Micsoda? Mondd még egyszer!

STRASSER: Jó, még egyszer mondom – vagy Hitler bolond, vagy te vagy holdkóros. Nem azt, hogy Hitler bolond és te pedig holdkóros. Azt hiszem, érted, mit akarok mondani.

RÖHM: Te gazember! Látom már, éket próbálsz verni közém és Adolf közé.

(Egy pillanatra elhallgatnak mind a ketten.)

STRASSER: Tudod mit? Hagyjuk most Hitlert! Beszéljünk inkább a drágalátos SA-dról! Te azon fáradozol, hogy a Rohamosztagot, amelyet a saját kezedből etetettél, most a hadsereg magjává tedd. Nem igaz?

RÖHM: Felesleges kérdezned.

STRASSER: Mit szólnál hozzá, ha elérhetnéd ezt a célt, egy bizonyos módon?

RÖHM: *(erőt vesz magán, derűsen)* Elérhetném... Ugyan, abban a pillanatban hogy Adolf elnök lesz...

STRASSER: Azt még csak ígérte!

RÖHM: A barátomról beszélsz!

STRASSER: No jó, lépünk vissza egyet! Biztos, hogy elnök lesz belőle?

RÖHM: Az lesz.

STRASSER: Azt kérdeztem, biztos?

RÖHM: Hogyhogy biztos?

STRASSER: Úgy, ahogy kérdeztem. A hadsereg nagyon eltökélt. Ha nem szereled le az SA-t, egészen bizonyosan nem lesz elnök Hitlerből. Aki a leginkább akadályozza őt ambíciói kiteljesedésében, az nem más, mint te, Röhm barátom. És fordítva is igaz, a te álmaidat teszi kockára az ő elnökké választása. Nem olyan, mintha egy rosszcsont kölyköt játszana?

RÖHM: *(növekvő dühvel)* És mi lenne az a „bizonyos mód”?

STRASSER: Von Shleicher tábornok.

RÖHM: Arra a vén szenilis hadastyánra gondolsz?

STRASSER: Egyedül ő tartja kezében a kulcsát a mi együttműködésünknek. Egyedül csakis ő képes meggyőzni a védelmi minisztert, von Blomberg tábornokot, aki az ultimátumot adta Hitlernek.

RÖHM: Más szóval...

STRASSER: Igen! „Hitler nélkül”. Ne feledd, a hadsereg ultimátuma, hogy vezesse be a szükségállapotot, egyedül Hitlernek szólt, nem neked.

RÖHM: Hitler nélkül? Huhh! Ennyi elég is, hogy átlássam ezt az összeesküvést! Te összejátszol a hadsereggel, elválasztasz engem Adolftól, aztán te meg ők külön-külön gyakoroltok ellenőrzést felettünk. Azt hiszed, hogy én ebbe belemegyek? Adolffal mi egy test, egy lélek vagyunk!

STRASSER: Épp Hitler ne tudná bárki másnál jobban, hogy ez az „egy-test-egy-lélek” dolog a legkevésbé sem működik elszigetelve egymástól? S akkor ez az „egy-test-egy-lélek” mégis miért vált el egymástól? Miért, hogy ez az „egy-test-egy-lélek” ezen a nyáron, könnyek között persze, semmi kétség, de külön vonul?

RÖHM: Hányszor kell még elmondanom, hogy csupán egy ideiglenes politikai gesztusról van szó?

STRASSER: Persze, persze. Nem próbállak többé meggyőzni. Mint aki belenéz a napba, és onnantól mindenben csak annak sárga utóképét látja, te sem tudsz úgy nézni a világra, hogy ne látnád bele mindenbe Hitlert. De... van egy ötletem. Elkezdek hangosan gondolkodni. Szeretném, ha szép nyugodtan végighallgatnál. Ha semmi érdemlegeset nem mondok, semmi gond, de ha netalán mégis, remélem, emlékezni fogsz rá. Egyszerű dologról lesz szó. Egy forradalmi együttműködési tervről, te és én között. Nos tehát, most, ebben a pillanatban összefogunk, és te az SA erejét felhasználva kizárod Hitlert a Nemzeti Szocialista Pártból, egyben átveszed a párt vezetését. Schleicher meggyőzi von Blomberget, hogy béküljön ki veled, most, hogy szakítottál Hitlerrel. Amitől ugyanis a porosz hadvezetés leginkább fél, az egy lehetséges szövetség közted és Hitler között. Én időközben összehozom a szocialista szárnyat a te katonai háttérrel; megnyerjük von Papent ideiglenes elnöknek, aki kinevez engem kancellárnak, téged pedig a Reichswer főparancsnokának. A pénz miatt nem kell aggódnunk. Ha mi most ketten itt összefogunk, soha többé nem lesznek problémáink a pénzügyi háttér miatt.

RÖHM: Miért nem?

STRASSER: Krupp térfelet vált, és átáll hozzánk.

(Elhallgatnak.)

RÖHM: ... Jól van, értem. Értem én, hogy mit akarsz elmondani. Ugyanakkor, te is értsd meg, hogy még soha egyetlen pillanatra sem estem kísértésbe – lett legyen az bármilyen terv – hogy eláruljam Adolfot.

STRASSER: Köszönöm, hogy figyelmesen meghallgattál kedves Röhm, de még nem fejeztem be. Nem is várnám el, hogy könnyedén belemenj egy ilyen tervbe, ilyen hevenyészett körvonalazás alapján. De van itt még valami, drága Röhmöm! Ha nem fogunk össze, és nem akolbólítjuk ki Hitlert a hatalomból, ha nem egyesítjük erőinket, hogy összehozzunk egy villám-forradalmat... ha nem tesszük meg mindezt... ha kihagyjuk a kínálkozó lehetőséget... mit gondolsz, mi történik majd? Nem, várj! Gondold át jól, mielőtt válaszolsz!

RÖHM: Mi történik? Semmi se történik, kedves Strasserem! A világ marad olyannak, amilyen. Adolf és én barátok maradunk, mint ahogy ezt már annyiszor kifejeztük egymásnak, azt sem bánva, ha a másik lecsapja a fejünket. Te maradsz ugyanaz a dörzsölt szélhámos, Krupp ugyanaz a halálkufár – mindenki játssza a szerepét és éli az életét, amíg a föld forog.

STRASSER: Valóban, mindössze ennyi történne? Gondolkozz még egy kicsit! Mi fog történni?

RÖHM: Semmi se fog történni.

STRASSER: Biztos vagy benne?

RÖHM: Miért, szerinted mi történik?

STRASSER: Meg fogunk halni.

RÖHM: Kicsoda... Mi?

STRASSER: Te és én.

(Nagy csend.)

RÖHM: *(Kacagni kezd.)* Micsoda agyrém! Még hogy meghalunk? Te és én? Mi az, idefelé beugrottál egy csillagjóshoz, vagy mi? Gondolkozz már egy kicsit! Mindaz, amivel eddig traktáltál, nem más, mint hagymázás képzelgés! A forradalmi tervezeted nevetséges. Gúnyolódsz rajtam, hogy könnyen veszem a hadsereget, miközben te még könnyedébben veszed őket!

STRASSER: Tudom, hogy a terv nevetséges. De még egy nevetséges terv is többet ér, mint ölbe tett kézzel ülni. Lélekszakadva próbálok elmenekülni az ellenségeim elől, és felpattanni arra a lóra, amin te vágatsz egy lóversenyen. Ha lefékezel, mind a ketten meghalunk. És mégis, te felelőtlenül vissza akarjod húzni a gyeplőt. Nem nézhetem tovább tétlenül. Vádolom a fafejűségedet, hogy nem vetted észre a fenyegető veszélyt, mert szeretném megmenteni a

bőrömet. Ezen a ponton már nem tehetünk semmi mást, mint hogy elfelejtünk minden ellentétet, együtt vágatunk a lovon és ütjük-vágjuk az ostorral. Irányíthatnánk úgy is, hogy elérjük azt a távoli hegycsúcsot ott, a horizonton, ahol a forradalom hajnala végre ránk virradhat. Fogd már fel Röhm! Mindent kockára teszek a Rohamosztagodért, a te különbejáratú forradalmi hadseregedért!

RÖHM: Mindent kockára teszel az SA-ért, hogy aztán árulásra használd.

STRASSER: Nem, ez nem az! Vágatni a lovon, a te forradalmi hadseregeden, az egyetlen kivezető út számunkra. Hitler nyilvánvaló, hogy nem fog tovább az SA-ra fogadni.

RÖHM: *(kellemetlenül érzi magát)* Dehogynem, ő...

STRASSER: Ő az üldözőre rakja a tétjeit. Hát nem látod, Röhm?

RÖHM: És akkor? Fogjak össze egy árulóval? Ezt akarod mondani?

STRASSER: Jól van, hidd csak azt, hogy te vagy a jó és én vagyok az áruló. De az ügy sürget. Ha nem fogunk össze és nem szállunk szembe Hitlerrel, akkor...

RÖHM: Akkor... mi lesz? Meghalunk?

STRASSER: Igen... Meghalunk.

(Röhm hangosan felnevet. Strasser mély hallgatásba burkolózik. Röhm kacagása hirtelen abbamarad.)

RÖHM: És mi lesz a halál neme? Agyoncsap egy villám? Vagy a Midgard kígyó feltekergőzik az óceán fenekéről, és hiába próbálom majd egy kalapáccsal szétverni a fejét, a mérge által végül is legyűretek? Vagy mint a bátor Tyrt, az utolsó istent, aki túlélte az istenek alkonyát, halálra fog marni Garm, az alvilág kutyája?

STRASSER: Az szép halál lenne. De, még ha el is fogadjuk, hogy egy hős vagy drága Röhm, a halálad nem feltétlenül lesz hősies.

RÖHM: *(vidáman)* Akkor, csak nem betegségben patkolok el?

STRASSER: Te már most is egyfajta betegségben szenvedsz, mint bátorkodtam megállapítani az imént. A bizalom betegségében.

RÖHM: Gyilkosság lesz, vagy kivégzés?

STRASSER: Valószínűleg mindkettő. Mit gondolsz, bírni fogod a kínvallatást?

RÖHM: Ki ijesztett rád ennyire, te gyáva, beszari alak? Na, mi az, félsz kimondani a nevét? Azt hiszed, ha kimondod, átkot hoz rád?

STRASSER: Adolf Hitler.

(Mély csend.)

RÖHM: Hadd kérdezzek valamit. Mindenáron meg akarod akadályozni Adolf beiktatását?

STRASSER: Ahogy csak tudom. Ha sikerül, Németország megmenekül. Tegnap magával Hitlerrel is közöltem ezt, kockáztatva, hogy kijön a sodrából.

RÖHM: Sejtettem, hogy valami ilyesmi történhetett. Ha ez igaz, ígéretemhez híven, lehet, hogy én kell megöljelek.

STRASSER: Megteheted bármikor. De ehhez legalább két feltételnek teljesülnie kell. Egy: ahhoz, hogy megölhess, még életben kell lennem. Kettő: neked is.

RÖHM: Tehát úgy érted, Adolf még előbb megölet bennünket.

STRASSER: Egyszerű logika. Ha mi most kezet nyújtunk egymásnak, megmentjük az életünket, és tető alá hozunk egy újabb forradalmat. Ha nem, engem előbb-utóbb megölnék – vagy Hitler, vagy te – igazából mindegy, hogy melyikőtök. De ha volna rá mód, inkább ölj meg te. Mióta elkezdtek ezt a társalgást, kezdelek megkedvelni.

RÖHM: Így is, úgy is eltesznek láb alól – micsoda balszerencsés fickó vagy! De miért ne ölethetne meg Adolf minket akkor is, ha összefogok veled? Megvan a saját SS-különítménye.

STRASSER: A mi egyesülésünk azt jelentené, hogy az SA-t nem szerelik le. Hitler SS-csapata a Rohamosztaggal szemben annyit ér, mint imádkozó sáska egy harci szekér kerekei alatt.

RÖHM: És mi lesz a hadsereggel?

STRASSER: A katonaság soha sem keveredik politikai gyilkosságokba. Nem piszkolnák be a fehér glazékesztyűiket... Mellesleg, kedves Röhm, ha összefogunk, megjelenik valaki, a legnagyobb akadály Hitler útjában, hogy megölessen bennünket.

RÖHM: Kicsoda?

STRASSER: Krupp. Ő a mi oldalunkra áll. Hitler pedig soha nem haragítaná magára az essen gyáripart, még ha emiatt le is kell mondania a hatalomról.

RÖHM: Hmm, úgy gondolod? Nos, akárhogy is, ehhez az egészhez semmi közöm!

STRASSER: Semmi közöd?

RÖHM: Hát van? Képtelenség, hogy Adolf meg akarna öletni engem.

STRASSER: *(döbbenet)* Röhm, te még mindig...

RÖHM: Figyelj rám, kedves idegbeteg Strasserem! A te elméd meglehetősen zavart, ezért össze-vissza hablatyolsz itt mindenféle képtelenségről. Valószínűleg a félelem teszi mindezt. Nem állítom, hogy nincs rá semmi okod, valójában alapos félnivalód van. De ne ragaszd rá másra is ezt a fertőzést! Téged nyugodtan megölhetnek, de mi közöm van neked mindehhez? Ha Adolf gyilkolni akar, téged megölethet talán, de engem nem. Ezt biztos állíthatom.

STRASSER: De hát miért?

RÖHM: Mert Adolf a barátom.

STRASSER: Idióta...

RÖHM: Nézd, igen, elképzelhető, hogy téged megölnék. Ami azt illeti, olyan messzire mentél a szervezkedésben, hogy talán magamtól is megteszem, Adolfnak kérni se kell. De ez az ötlet, hogy mindkettőnket megöletne, ez téveszme, mi több fenyegetés. Képes vagy azt hinni, hogy én, Röhm százados, bedőlök egy ilyen gyerekes trükknek – én, aki már annyi csatát végigharcoltam? Persze, ha mindez csupán téveszme, akkor ez azt is jelenti, hogy megőrültél. Nem sokban különbözöl azoktól, akik kötik az ebet a karóhoz, hogy a föld lapos, mint egy darab papír, akik a rendőrsre rohannak, hogy a rádióhullámok megölik őket, vagy akik arról lelkendeznek széltében-hosszában, hogy a Holdon emberek élnek. Legjobb, ha máris gyógykezeltetted magad. Elveszítetted azt a képességedet, hogy előítéletek nélkül lásd, és ítélj meg a helyzetet – vagy legalábbis azt a meggyőződést, ami a helyzetet valószínűvé teszi.

STRASSER: És mi ez a meggyőződés?

RÖHM: Az emberi kötelékekbe vetett bizalom.

STRASSER: Micsoda? Miről beszélsz?

RÖHM: Az emberi kötelékekről. Barátságról, testvériességről, bajtársiasságról és ehhez hasonló, fennkölt, férfias, isteni tulajdonságokról. Ezek nélkül a világ darabjaira hullna. A kormányzat úgyszintén. Adolf és én egyek vagyunk a gyökereinkben, ez teszi valósággá a lehetséges helyzetet. Te, a te romlott agyaddal nem vagy képes ezt felfogni. A föld kérge, amin élünk, kemény, ez igaz. Erdők, völgyek tarkítják, és kövek fedik. De ha aláereszkedsz a zölddel borított felszínnek, a hőmérséklet egyre emelkedik, és eléred a föld tüzes magját, ami egyre forr. Ez a magma az alapja minden erőnek és szellemnek, ez a lángokban álló, vörösen izzó formátlan anyag ad formát mindennek! Az alabástromfehér gyönyörű emberi test is csak akkor szép, ha osztozik a belső lángokon, és ez a tűz kívülre is megmutatkozik. Kedves Strasser, ez a magma a forrása annak az erőnek, ami a világot mozgatja, ez ad bátorságot a harcosoknak, ez készíti őket halálos próbákra, ez tölti meg szívüket ifjonti energiával, dicsőség iránti sóvárgással, és forralja vérért mindazoknak, akik hősi csatákban küzdenek! A mi kapcsolatunk Adolffal nem olyan, mint bárki másé a földön. A többi ember különálló entitás, elválnak egymástól, elárulják egymást. Mi a magmánál kötődünk, az alaktalan masszánál, a föld alapjainál, ahol minden megolvad. Hallottad már Adorst, az egér történetét?

STRASSER: Édes Istenem, egy egér? Már ott tartunk, hogy egy egérről kell mesét hallgatnom?

RÖHM: Ha nem akarsz, nem mondom el. De Adorst, az egér *egyetlen* egér volt. Nem volt belőle kettő.

STRASSER: Röhm, a történeted bizonyára gyönyörű. Mindegy, mennyire ki nem állhatsz, én úgy tűnik, egyre jobban megkedvellek. De az ideáid egy kisfiú ideái. Kisszácok gondolkodnak így, akik szeretnek háborúsdit játszani az erdőben, füttyjeleket váltanak, foglyokat ejtenek, és úgy tesznek, mintha lelőtték volna őket. Mihelyt azonban belekeveredsz a nagypolitikába,

nem engedheted meg magadnak, hogy ilyen eszmék vezéreljenek – különben hamarosan nagy bajba kerülsz.

RÖHM: Én katona vagyok, nem politikus.

STRASSER: Úgy érted, hű maradsz egy bábfigurához?

RÖHM: Kit nevezel bábfigurának? Emberek vagyunk, időnként ingadozhatunk. Megváltozhat a véleményünk. A többieket nem ismerem, de Adolf a barátom.

STRASSER: Akkor mondok neked valamit. Adolf a barátod. Ez nagyszerű. Te viszont... Te viszont vak vagy.

RÖHM: Parancsolsz?

STRASSER: Tegnap, ha valaki belenézett Hitler szemébe, még akkor is azonnal meglátta a gyilkos szándékot, ha semmiről nem tudott semmit.

RÖHM: Mert te egy téveszme sötét szemüvegén keresztül nézed őt. Igen, valóban, tegnap összekülönböztünk egynémely kérdésben. De egyből felderült, amikor felemlegettük a régi szép időket. Ma reggel ugyanígy. Még sohasem volt részem ennyire élvezetes reggeliben, melyet két német harcostárs költött el egyszerűen, férfiasan... A szemeit említetted? Most, hogy mondod, igen, kicsit véresek voltak, de csak mert a bokros kormányzati teendők miatt nem jut elég ideje az alvásra.

STRASSER: Te vak vagy, semmi kétség... Én bárki szemében meglátom a gyilkos indulatot. Hosszú politikai pályafutásom alatt kitanultam a módját. Tegnap Hitler tekintete sokkal sötétebb volt, mint bármikor máskor. Hát nem láttad azokat a szemeket, Röhm? Mint a Balti-tenger sötétkék kérges hullámai télen. Ez az árnyalat minden emberi érzésre azt mondja: „Nein!”. Az ilyen szemekkel lehet gyilkolni... Nem gondolom feltétlenül, hogy Hitler egy kivételesen gonosz ember. A helyzet inkább az, hogy alaposan belesétált a szükségszerűségek csapdájába. Ahogy reméli, de nem, még ha nem is, mindenképp elnök lesz belőle. A gép már elkezdett örölni, ebbe az irányba. A gép mozgásba lendült, a hadsereg pedig elkezdte bedarálni őt. A fogaskerekek forognak. A szorítás egyre nő. Ha tovább fokozódik, Hitler megfullad. Ha a helyében lennék – igen, pedig látod, egy bogarat sem tudnék eltaposni, de hát Hitler is ezt gondolja magáról – nem lenne más választásom, mint hogy megölsem ezt a kettőt, magunkat, Röhmöt és Strassert.

RÖHM: Egyre csak hajtogatod egy rémtörténet laza vázlatát, beszari, gyáva agyad szerzeményét. Összegezzük, ha nem teszünk valamit, mindkettőnket kinyírnak. De ha elüldözzük Hitlert és kéz a kézben kirobbantjuk a forradalmat, nemcsak hogy megússzuk ép bőrrel, de az egész világ az ölünkbe hull. Jól mondom? Nos, akkor végre hadd mondjam el, én hogyan vélekedem a dolgról. Még ha valóban meg is akar öletni, akkor sem veszek részt semmi olyasmiben, amivel elárulom Hitlert. Azt hiszem, nincs miről tovább beszélnünk, egyetértesz?

STRASSER: *(némi csönd után)* Rendben van, drága Röhm, megértem az érzéseid... De várj még egy kicsit. Tudod mit, engedek neked. Nagyon nehezemre esik, de nincs más választásom, hogy elkerüljük a legrosszabbat. A javaslatom a következő: felejtsük el ezt a „Hitler nélkül” dolgot! Állítsuk őt a mi oldalunkra!

RÖHM: *(nevetni kezd)* Maga mellé akarsz állítani valakit, aki meg akar ölni? Már látom, teljesen becsavarodtál.

STRASSER: Hallgass rám! Kiegyezünk egymással, és támogatjuk Hitlert mind a jobb-, mind a baloldaltól. Míg én próbálom megtörni a hadsereg ellenállását, addig te kiterjeszted a forradalmat és elnököt csinálsz Hitlerből. De a hatalmának minden egyes szegmensét mi uraljuk, fele-fele arányban. A nemzet legfőbb szimbólumává tesszük, tündökölni fog, de ereje nem lesz.

RÖHM: Egy robot.

STRASSER: Ahogy mondod. Ez történik, ha most szövetkezünk. Enyém lesz a kormányzati hatalom, tied a hadsereg, és Hitleré a dicsőség. Mindezt könnyedén valóra válthatod. Barátságod és hűséged fennmarad a történelem lapjain, megmaradhat ugyanolyan gyönyörűnek az egész, mint amilyen most is... De addig is, drága Röhm, amíg ez a végén megtörténik Hitlerrel, neked egy ideig viselned kell a rebellis lázadó stigmáját és még ma kiobbantani a felkelést az SA-val. Egy pillanatra se hagyd, hogy leszereljenek titeket!

STRASSER: Szóval most meg lázadásra buzdítasz engem, Strasser. A vándoráros kofferodból egymás után rakosgatod ki itt nekem a hihetetlenebbnél hihetlenebb hamis portékákat. *(Hidegen.)* Tisztázzunk valamit! Soha nem tagadtam meg Adolf parancsait, és a jövőben sem szándékozom ezt tenni. Azt is megmondom, miért nem. Egy: katona vagyok. Kettő: mindig elolvasom őket előre. Az ő parancsai, mint ahogy most is, egy barát parancsai. Nem gondolod, hogy ez kivételes dolog? Könnyű engedelmeskedni, ha ezt csupán férfias jóváhagyásnak fogjuk fel.

STRASSER: *(késébeesetten)* Mondhatok bármit, nem jut el az agyadig. És ha nem, akkor neked véged.

RÖHM: Nekem egy kettős ügynök ne adjon tanácsot. Nem akarok kezet nyújtani olyasvalakinek, aki már bemocskolta magát.

STRASSER: Történjék ezután bármi?

RÖHM: Úgy bizony, történjék bármi.

(Csend.)

STRASSER: Értem, jól van. Te engem kettős ügynöknek nevezel, én pedig nem akarom továbbfolytatni ezt a társalgást. De ha most elbúcsúzunk, te meghalsz, és én is meghalok. Tiszta sor. Téged a barátod, Hitler fog eltenni láb alól. Kicsit talán szerencsésebb vagy, mint én.

RÖHM: Badarság! Adolf hogy ölethetne meg engem?

STRASSER: *(félre)* Önféjű barom...

RÖHM: Temérdek példa van rá, hogyha egy eszme befészkei magát egy beteg agyvelőbe, gyönyörű emberi kapcsolatokat tehet tönkre egy életre. De Hitler soha nem fogja megölni

Röhmöt. A történelem is ezt igazolja – már, úgy értem, az emberi történelem... Strasser, te beteg vagy.

STRASSER: Ahogy te is, Röhm.

RÖHM: Menjünk, szép csendben pihenjük ki magunkat a nyáron!

STRASSER: Nem lesz már időnk nyaralni.

RÖHM: Vegyél példát Hindenburgról, aki még mindig él, fél lábbal a sírban.

STRASSER: *(Feláll, meglehetősen gyengén, majd meggondolja magát, előnti a szenvedély, megragadja Röhm könyökét.)* Röhm, könyörgöm! Segíts! Te vagy az egyetlen, aki képes rá... Ha segítesz nekem, a saját életed is megmented! Ne hagyjuk elmúlni ezt a pillanatot, nem lesz többé még egy ilyen az életünkben! Te vagy az egyetlen. Az egyetlen, aki képes rá.

RÖHM: *(hidegen ellöki)* Ha meg akarsz halni, csak rajta, halj meg! Szabadon legyilkoltathatod magad. Én is boldogan megöllek, ha óhajtod.

STRASSER: Tedd meg! Ölj meg! Sokkal jobban örülnék, ha most rögtön végeznél velem. Megöletni a te önfejtésed által, abban még mindig van valami megtisztelő, de a rémisztő, sötét célszerűség általi legyilkoltatásban semmi ilyesmi nincs. Amúgy meg, hamarosan látjuk egymást a pokolban! Húzd elő a pisztolyod, és lőj le!

RÖHM: Sajnálattal mondom, de még nem kaptam rá parancsot.

STRASSER: Kitől?

RÖHM: Adolf Hitlertől.

STRASSER: Megnézném, amikor majd azt a parancsot teljesíted, hogy lödd le önmagad.

RÖHM: Idióta. Kiverjem a fogaidat, hogy befogd végre?

STRASSER: Bizalmatlan vagy velem, és vakhited van – fel nem foghatom.

RÖHM: Mennem kell. Nincs több időm egy ilyen pszichopátára. Élvezni akarom a nyarat Wiess-see-ben. A tóparti fogadóban nem kell tovább elviselnem a magadfajta származás értelmiségieket; a pihenés napjai kezdődnek, a vidám, erős, isteni harcosok számára, akik szőke hajukkal és kék szemekkel oly hősiessé és gyönyörűek, mint a mondabeli Balder. Adolf parancsait pedig hűen követni fogjuk. *(Elindul jobbra.)*

STRASSER: Várj! Hadd adjak legalább egyetlen tanácsot. Azért mondom ezt, mert megkedveltelek. Csak tanácsnak tekintsd, semmi többnek, az oka mindössze az, hogy aggódom érted. *(Röhm nem áll meg, ügyet sem vet rá.)* Ha Wiess-see-be indulsz, legalább a közvetlen testőrségedet vidd magaddal, hogy biztonságban legyél... Én mondom neked. A saját érdekedben!

RÖHM: *(Visszafordul a színpad jobb szélén lévő ajtóból, csúfondárosan.)* A rohamosztárosok az én beosztottaim. Nincs szükségem a tanácsodra, hogy felsorakoztassam

őket. *(Röhm a fejére teszi a katonasapkáját, össze csapja a bokáját, szép komótosan, tiszteletteljesen szalutál, sarkon fordul és távozik. Strasser kábán a fotelbe roskad. Aztán összeszedi magát, tántorogva lábra áll, és ő is kimegy jobbra. Balról, Hitler érkezik, kezében fehér kesztyűvel. Nyugtalanul járkál ide-oda, tépelődik, kimegy az erkélyre, gondolkodik, láthatóan nem tudja elhatározni magát valamivel kapcsolatban. Aztán jó hangosan bevágja az erkélyajtót mind a két kezével. Előresétál, az előszínpad elejéig, és jelt ad a fehér kesztyűvel a közönség felé. Azt az érzést kelti, mintha a zenekari árok jobb oldalán belépett volna Göring marsall, a bal oldalán pedig az SS-főnök Himmler).*

HITLER: *(A zenekari árok jobb oldala felé.)* Göring marsall! *(A zenekari árok bal oldala felé.)* Herr Himmler... Váratlan utazás jött közbe. A dologgal kapcsolatban, amiről beszéltünk, szigorúan titkos utasításokat juttatok el Önökhöz a tartózkodási helyemről. Mihelyt kézhez kapják, azt akarom, hogy intézkedjenek gyorsan, ha-tékonyan, és abszolút titokban! Teljesítsék a feladatot alaposan, tétvázás és megingás nélkül. Tegyék meg az előkészületeket, most, azonnal!

(Hitler egy fejbőlintással elküldi őket. A színpad hátsó része közepe felé fordul, hátat fordítva a közönségnek.)

FÜGGÖNY

III. Felvonás

(1934. június 30-a, éjjél, több nappal a második felvonás után. Ugyanott. A csillár fényesen világít. Jobbról Krupp érkezik, mint rendesen, sétapálcával. Leül a fotelba és vár. Kis idő elteltével belép Hitler, katonai uniformisban. Sápadtnak és soványnak tűnik, a tekintete kifejezéstelen.)

KRUPP: Ó, Isten hozott itthon! Hallottam, hogy visszatértél tegnap éjszaka, de meglepett, hogy ilyen gyorsan idekéretsz.

HITLER: Bocsássa meg nekem, Herr Krupp, hogy megvárakoztattam. És az öltözetemet is. Válságssituációban vagyok, és meg kell felelnem ennek, legalább a külsőmet illetően.

KRUPP: Milyen nyüzött az arcod! Egy szemhunyaszt sem aludtál, jól látom?

HITLER: Azért kérttem ide ilyen későn, mert nem akartam egyedül eltölteni egy álmatlan éjszakát – megbocsát nekem ezért?

KRUPP: Örülök, hogy szükséged van rám. Meg aztán, ezekben, a nyirkos időkben a térdeim annyira hasogatnak, hogy hozzád hasonlóan nekem is szükségem van valakire, akivel átbeszélhetem az éjszakát.

HITLER: Akkor most mindketten kapóra jövünk egymásnak.

KRUPP: Hát, végül is megcsináltad.

(Mély csend.)

HITLER: Igen, meg kellett tennem ezt a lépést.

KRUPP: És mindkettőt.

HITLER: Igen, mind a kettőt.

KRUPP: És rajtuk kívül az összes SA-vezetőt is. A lichterfeldi Kadét Akadémián végezték ki őket. A szomszédban lakók szombat estétől vasárnapig nem tudtak aludni a folyamatos puskaropogás miatt – legalábbis így hallottam. Mintegy négyszázat, igaz?

HITLER: *(Idegesen, dűltan számolja az ujján, elvétí, újra kezdi, több alkalommal.)* Nem... háromszáznolcvan... eddig legalább is.

KRUPP: Azt kell mondjam, szép, alapos munka. A hadsereg végre örülhet. De hogy magyarázod meg az embereknek? A város izzik a szóbeszédtől.

HITLER: Nemsokára felszólalok a Reichstagban. A kivégzettek száma... *(Ismét az ujján számol, dühödten, idegesen.)* Legfeljebb hetven, vagy nyolcvan fő – ezt fogom bejelenteni.

KRUPP: Úgy érted, a beszédben elővezeted a Herr Röhm és a Herr Strasser elleni vádakát a lehető legékesszólóbb módon.

HITLER: Pontosan. Ami Röhmöt illeti, elsőként az égbekiáltó korrupciót említem meg vele kapcsolatban...

KRUPP: Sokan lesznek, akiket ez nem fog ellene hangolni.

HITLER: Másodszor a végtelen elfogultságát az állomány ügyeinek intézésében...

KRUPP: Azt hittem, ez a Nemzeti Szocialista Párt specialitása...

HITLER: Harmadszor botrányos vezetői stílusát, annak felháborító, természetellenes voltát...

KRUPP: Az szintén nem volt egyéb – hogy Röhm módjára fejezzük ki magunkat – mint mézzel etetni a szarvasbogarakat, nem igaz?

HITLER: De ami a legmegbocsáthatatlanabb mind között, az az, hogy Röhm felkelést tervezett. Ha ezt napvilágra hozom, a német nép jóvá fogja hagyni a lépést, amit tettem.

KRUPP: Érdekes módon, a tervezett felkelések mindig akkor lepleződnek le, amikor a felkelők már halottak. Én ilyen veszélyes ügyekben jobb szeretném, ha akkor ütnének rajtam, amíg még élek.

HITLER: *(Feldühödik, kiabálni kezd.)* És ezzel most mit akar mondani, az Ég szerelmére?

KRUPP: Adolf, te most feszült vagy. Akármit is fecseg egy ilyen öreg csont, mint én, nem kiabálhatsz így!

HITLER: Jó, lenyugszom, hallgatok. Bármily fájdalmas is, amiket mond, inkább meghallgatom őket, minthogy itt hagyjon.

KRUPP: Mindenfelé vér. Egy ilyen éjszakán gyógyítóbb dolog belemerülni a véres emlékekbe, mint italban vagy nőben keresni vigasztalást. Hosszú évek tapasztalatai mondatják ezt velem, bízhatok bennük. Elfáradtál, Adolf. Épp ezért kell, hogy traktáld még a füleidet egy kicsit az elfolyt vérről, mielőtt azt fel nem szívja a padló, és el nem tűnik a fa színes erezei között... Szerencsére rengeteg információval rendelkezem, és valószínűleg sokkal pontosabbakkal, mint te. Bizony, minél nagyobb a hatalmad, annál inkább szűkében leszel a pontos információknak.

HITLER: Mondjon el mindent, ami csak az eszébe jut!

KRUPP: Strassert szombat délben tartóztatták le, itt Berlinben. Ebédre sem hagytak neki időt, azonmód elhurcolták az Albert herceg-úti börtönbe és kivégezték. Természetesen tárgyalás nem volt, és azt sem tudni, vajon adtak-e még neki enni, miután lefogták. Ez azért nagyon elszomorít. Sajnálom, hogy üres gyomorral kellett meghalnia. Ezzel egy időben Schleicher tábornok villájában megszólalt a kapucsengő, a generális az ajtóhoz ment, és ott helyben agyonlőtték. Schleichernét úgyszintén. A te SS-eidnek mozgalmas napja volt. Rengeteg ehhez hasonló személyes látogatást kellett lebonyolítaniuk, ezzel egyidőben kivégzőosztagokat is kellett szervezniük ide, oda, és amoda. Túl sok ügyfelük akadt.

HITLER: Kíváncsi vagyok, hogyan halt meg Strasser? Tud róla részleteket, olyanokat, amilyeneket majd a vörös lapok fognak szétkürtölni?

KRUPP: Sajnos nem. De úgy vélem, nyugodtan, és sokkal több tartással, mint amit te feltételeznél róla. Az ilyen ember, aki nem született túl forróvérűnek, úgy hal meg, mint egy fej káposzta – ő is üres gyomorral. Intelligens fickó volt. Talán méregpoharat kellett volna adnod neki, mint Szókratésznek.

HITLER: *(dühvel)* Ő volt az egyik, akit leginkább darabokra akartam szaggatni. *(Feláll, szónokiasan.)* Ez a szájhúzogató hipokrita, aki – míg a munkásosztály barátjának képében tetszelgett – összejátszott a hadsereg dörzsölt, vén rókaival, hogy megbuktassa kormányzatunkat. Egy zsidó internacionalista, egy vérszívó az új Németországért küzdő oroszán sörényében, egy alávaló csaló, aki valójában nem volt más, mint egy gyenge képességű értelmiségi, olyan szintű ideákkal, amelyekkel diákújságok szerkesztőségeiben találkozhatunk. Továbbfolytatom a nyomozást, és valószínűleg bizonyítani tudom majd, hogy rendszeresen konzultált Moszkvával.

KRUPP: Szörnyűség, már ha igaz. Ő is úgy halt meg, hogy nem tudott szembenézni a ténnyel, hogy a forradalomnak vége. És Röhmet?

HITLER: Ó, ami az ő halálának pillanatát illeti, úgy hallottam, hogy teljesen elveszítette a méltóságát. Viszont az is igaz, hogy végig egyetlen rossz szót nem ejtett rólam, egyre csak azt kiabálta: "Ez Göring összeesküvése!"

KRUPP: Beleváló fickó volt. A meleg ágyból rángatták ki Wiess-see-ben, és már vitték is Münchenbe, Heines-szel és a többiekkel együtt, egyenesen a Stadelheim börtönbe, ahová tíz évvel ezelőtt a müncheni puccs után vetették. Azt kell mondjam, az ottani agyonlövés épp a megfelelő halálnem volt a számára. Elveszítette a méltóságát?

HITLER: Ezt hallottam. Sajnálatos.

KRUPP: Túl váratlanul történt, nem tudott rá felkészülni.

HITLER: Úgy beszél Röhmről, mintha ártatlan lett volna. *(Dühbe gurul.)* Röhm bűnös volt. Bűnös. Kezemben van minden bizonyíték arról, hogy összeesküvést tervezett. Bűnös minden vádpontban. Herr Krupp, nem kéne elsiklania a bűnei felett. Igen, barátságot érzett irántam, hagyjuk most azt, hogy ez már önmagában is bűnnek számít... Mi több, barátságot várt el tőlem, azt is hagyjuk, hogy ez még súlyosabb bűn. Folyton csak a múltból ábrándozott. Állandóan mitológiai figurákhoz hasonlította önmagát. Minden másnál jobban imádta, ha játszhatta a katonát, ha rongyos katonai pokrócban takarózhatott a csillagos ég alatt. Bár miniszteri pozíciót birtokolt, állandóan megpróbált belevonni ezekbe az álmokba. Ez volt az igazi bűn... Állandóan abba ringatta magát, hogy nincs, aki keményebb, férfiasabb, gálásabb lenne nála. Ez volt az igazi bűn... Egyedül ahhoz értett, hogyan kell parancsokat jóváhagyni. Még abban az érzésben is, amit ő lojalitásnak nevezett, még abban is mindig ott bujkált valami kénkö szagú kísértés. Ez volt az igazi bűn.

KRUPP: Igen, mi sem jobb szórakozás ennél, minthogy ma éjszaka – akár egy emlékművön – részletesen felsorolod Röhm bűneit, a berlini nyáréj fülledt égboltja alatt.

HITLER: Röhmnak csupán egyetlen jó meglátása volt. Gyakran mondogatta: „Ernst, a katona, Adolf, a művész”. Emlékszem, ezzel mindig feldühített, de ha most visszaidézem, a „művész” kifejezésnek, melyet ő mindig ajakbiggyesztve használt, idővel kezdtek sokkal szélesebb

dimenziói lenni, mint amit az ő egyszerű agya el bírt képzelni. Álmai voltak, de képzelőereje semmi, így aztán eszébe sem jutott, hogy el akarják tenni láb alól, azon kívül soha sem tudott igazán kemény lenni másokkal. A fülei katonai rezesbandák muzsikájához szoktak; többet kellett volna Wagnert hallgatnia – mint ahogy én tettem. Nem tudta megragadni a szépséget, mert nem vette magának a fáradságot, hogy megtudja – ami a szép dolgok alkotásához elengedhetetlen ezen a földön –, hogy hol rejtőzik a szépség gyökere. Nem Ön mondta nekem egyszer, hogy minden azon áll, vagy bukik, vajon *érezed-e*, hogy te magad vihar vagy, vagy sem? Az, hogy *tudod*, miért vagy vihar, hogy tudod, miért tölt el a düh, miért vagy oly komor, miért vagy oly tomboló, megrakva annyi széllel és zivatarral, miért vagy oly hatalmas, mindez nem elég. Az, amiért ezt a temérdek pusztítást végbeviszed, az az, hogy megpróbálsz kidönteni az évszázados, elkorhadt fákat, hogy termővé varázsold a búzamezőket, hogy életre keljenek, mint az Úr villámainak fényében a fiatalok arca, melyet elszürkítettek a zsidók neonreklámjai, hogy minden német egyre és egyre érezze ennek emelkedett, tragikus pátozát... ez az én küldetésem!

KRUPP: Jön a vihar? Az éjszakai égbolt sötét és komor, sehol egy csillag (*kisétál az erkélyre*) és a felhők egymás hegyén-hátán feküsznek, mint megannyi holttest. Az esti levegő nem tesz jót a térdeimnek, de ebben a szobában vastagon áll a vérszag. (*Az erkélyről.*) Adolf, a kivégzések tartanak még?

HITLER: Kell, hogy tartsanak.

KRUPP: Innen nem hallani. Melyik irányba van a lichterfeldi Kadét Akadémia?

HITLER: (*Csatlakozik Krupphoz az erkélyen, és jobb felé mutat.*) Arra van. (*Miközben beszél, elkedvetlenedik, majd visszatér a fotelijához.*) Serénykednek a kis fickók.

KRUPP: A fegyvereiket mind az én cégem gyártotta. Akiket lelőnek, azoknak nem sokkal jobb érzés, ha a világ legmegbízhatóbb fegyvereivel végeznek velük, a Krupp Művek löfegyvereivel? Ami pedig a puskákat illeti, ők hosszú idő után végre ismét valódi emberi húsba téphetnek, legnagyobb meglepetésükre. Kielégülten heverhetnek majd utána tölgyfa rakaszaikban, mint a katonák, akik eltávozáskor bordélyokban mulatták ki magukat, hosszú idő után először. Úgy irigylem azokat, akik tudnak aludni.

HITLER: (*magában*) Ernst a katona, és Adolf a művész... Talán jobb lenne újrafogalmazni így: Ernst, aki katona volt, és Adolf, aki művész lesz.

KRUPP: (*Az erkélyről.*) Mondtál valamit, Adolf?

HITLER: Nem, semmit.

KRUPP: Idejönnél megint?

HITLER: Röhmnek végre vége, és most Ön osztogat nekem parancsokat?

KRUPP: (*Megijed attól, ami Hitler szavaiból kiérződik, a földre ejti a sétapálcáját.*) Ó!

HITLER: (*A fotelből.*) Mi a baj?

KRUPP: Láthattad. Elejtettem a sétapálcám.

HITLER: És most azt mondja, vegyem fel?

KRUPP: Nem mondom azt, hogy vedd fel...*(erőt véve magán, kéréllőre fogja)*... de ha próbálok lehajolni érte, a térdeim... ha túlságosan behajlítom őket, iszonyatosan fájnak.

HITLER: *(Még mindig a fotelból.)* Jövök.

(Krupp állva marad, kezével az erkély ajtajának támaszkodik, várakozik.)

HITLER: *(Fejét a vállai közé húzva komoran dudorászik.)* A halálban is együtt...

Vállvetve küzdünk
Fegyverrel kezünkben
A csatamezőn
A piros pipacsok
A mellünkön nyílnak

(Halk, gonosz kuncogással fejezi be.)

KRUPP: *(Szinte sikoltja.)* Adolf!

HITLER: *(Mintha szenderegésből ébredne, vidáman.)* Ó, bocsásson meg, édes úr! *(Felemeli a földről a sétatálcát, körülményeskedő tiszteletadással átnyújtja.)* Nagyon fájnak, Herr Krupp?

KRUPP: Nem. Köszönöm. Köszönöm. Most már jobb.

HITLER: *(Finoman belekarol.)* Csak óvatosan... Jut eszembe, miért is hívott az előbb? Kicsit elgondolkoztam... Mit is óhajtott tőlem?

KRUPP: Azt akartam, hogy... Azt akartam... nos, kíváncsi vagyok, mit is akartam...

HITLER: Később biztosan az eszébe jut. Jöjjön, ne maradjon kint, ez nem tesz jót az egészségének! Menjünk be a szobába!

KRUPP: *(Befelé tartva.)* Ó, most már emlékszem! Menjünk csak vissza az erkélyre! Szeretném, ha meghallgatnád őket.

HITLER: Miket?

KRUPP: A puskalövéseket.

HITLER: De hát innen nem hallani őket.

KRUPP: *(szenvédélyesen)* Csak azt hiszed, hogy nem. Csak azt hiszed. De ezeket a kivégzéseket te rendelted el. Meg kell, hogy halld őket. Azt szeretném, ha előszedné a legjobb koncentráció képességedet, és meghallanád a kivégzések hangját a Kadét Akadémia sötét falai közül.

HITLER: Nem kérhet tőlem ilyen képtelenséget. Először is, itt engem könnyedén lelőhetnek, ezért inkább nem sétálnék az erkélyen, éjnek-évadján... *(Vonakodva bár, de mégis kimegy.)* Minden, amit hallok, a Stadtbahn vonatkerekeinek távoli morajlása, itt-ott néha egy-egy autókürt.

KRUPP: Lehetetlen, hogy nem hallod őket. Ezek azok a puskalövések, amiket elrendeltél.

HITLER: Végül is, Herr Krupp, van benne logika, amit mond. Valóban lehetetlen, hogy épp annak a dinamónak a hangját ne hallanánk, ami mozgásban tartja ezt a véres éjszakát.

KRUPP: Valóban az, Adolf. Hallanod kell a hangot, belé kell fulladnod, amint az felfer minden véres rémképet, ami csak létezhet, újjászüli, és meggyógyítja őket. Ez az egyedüli gyógyszer az álmatlanságra.

HITLER: *(felcsillanó szemmel)* Értem, Herr Krupp. Nagyon halkan már hallok is őket. Ez egy sortűz... bár egy-két lövésnek rossz volt az időzítése... kiképzetlen tüzelőosztag ezek, sebtiben állították fel őket, nem tehetnek róla.

KRUPP: Hallod, Adolf a puskalövések hogyan szakítják fel az önkéntes SA-tisztek egyenruhás mellkasát?

HITLER: Hallom. Mindnyájuknak vége; fel kellett sorakozniuk, és most mindet agyonlövök, de külön-külön, egyesével. Hallom őket... Újabb sortűz... Fegyvert vállhoz! Tűz! Tűz! Tűz! Mintha előttem volna – egy bekötött szemű arc, hirtelen megpördül, kifeszül. Egy férfi állkapcsa kifordul, vörösen fürdik a szájából spriccelő vérben. Aztán oly váratlanul, mint egy meglőtt madár, feje a mellére csuklik és meghal. Nézze meg őket, mindet SA-egyenruhában temettük el. Azért így, mert parancsom ellenére mégis magukra öltötték az uniformist, fellázkodtak... ez már önmagában elegendő bűntény... Az SA-egyenruha, amelyben Röhm annyira szeretett parádézni – most ezek közül négyszázon vörös lyukak tátonganak, szétszórva a mellkason, és mint a célbábuk, belezuhantak a gödörbe, amit alájuk ástak. Tűz! Tűz! Tűz! Azok a fiatal, tagbaszakadt csirkefogók, akik oly fennhéjázva jártak, csupán csak azért, mert Röhm mellettük állt. Azok a fickók, akiknél csak a testi erő számított, így végezték be fiatalságukat... Vége. Vége a katonásdinak, a becsületről és dicsőségről szóló hőzöngéseknek, a lármás felvonulásoknak a Zászló napján, a sörözőbéli kornyikálásoknak, az idejétmúlt csibészvirtusnak, a nosztalgának, és a szentimentális fegyverbarátságnak... Ezeknek vége immár. A forradalomnak, amiről álmodoztak, úgyszintén... Mert az SS puskaolyói temérdek lyukat ejtettek az aranyláncsal díszített melleken, melyek telve voltak a forradalomról szőtt gyerekes álmokkal... Most az egész forradalmasdinak vége.

KRUPP: A forradalmasdinak vége... Nem lesznek már, akik erről álmodoznak. Most, hogy a forradalmat vérbe fojtottad, az egész hadsereg felsorakozik mögéd. Most először váltál méltóvá, hogy törvényesen elnökké válasszanak, az egész világ szeme láttára. És így is fog történni.

HITLER: *(Visszatér Kruppal a szobába, hellyel kínálja.)* Ezek a puskalövések az utolsó olyan lövések voltak, amelyeket németek lőttek ki németekre... Mostanra minden a helyére került.

KRUPP: *(Kényelmesen elhelyezkedik a foteljában.)* Én is ezt tudom mondani. Mostantól mindent nyugodtan rád hagyhatunk. Jól csináltad, Adolf. Levágtad a balszárnyat, és ahogy a kardot visszahúztad, a jobbszárnyat is.

HITLER: (*A színpad közepére sétál.*) Így igaz. A kormány helye mindig ott van, középen.

FÜGGÖNY

2. számú melléklet

Misima Jukio

朱雀家の滅亡 (*Szuzakuke no mecubó*)

A Szuzaku-ház bukása

Színmű négy felvonásban

Fordította: Jámbor József

Misima Jukió:

A Szuzaku-ház bukása

színmű négy felvonásban

Euripidész „Héraklész gyermekei” című darabja nyomán

Szató Hiroaki műfordítása alapján angol nyelvből fordította: Jámbor József

Szereplők:

Szuzaku Cunetaka gróf, a ház ura

Szuzaku Cunehiro, a fia

Ricuko, a fiú kedvese

O-Rei, öreg szolgálónő

Sisido Micujaszu, a gróf öccse

Idő: egy évvel a II. világháború előtt és után

Helyszín: Szuzaku gróf kúriája, a Kiotó melletti Biva-tó partján

1. Felvonás: TAVASZ

(A színpad jobb oldalán látható szoba egy Meidzsi-korabeli üvegház részét képezi. Balra fent, kölépcsősor tetején egy buddhista Benzaiten szentély emelkedik. Benzaiten istenasszony – rövidebb nevén Benten, szanszkritül Szaraszvati – a zene, az ékesszólás, a boldog bölcsesség, a hosszú élet, a nyugalom és a győzelem istennője. A színpad két széle között egy három ösvény által tagolt kert húzódik. Az egyik utacska a szentélyhez vezet, egy az üvegházba, egy pedig egy kilátóhoz, mely a Biva-tóra néz. A tó tulajdonképpen beltenger, egy szoroson keresztül a Csendes-óceán egyik öbléhez kapcsolódik. Mikor a függöny felgördül, O-Reit, az idős szolgálónőt látjuk, amint a szentély előtt, a lépcsősor alján imádkozik, valamint Ricukót, aki az arisztokrata kisasszonyok nemesi iskolájának európai stílusú egyenruháját viseli, bent ül a üvegházban egy széken, és O-Reit figyeli az üvegfalon át.

Mikor befejezte az imát, O-Rei felkapaszkodik a lépcsőkön, kiemel a szentélyből egy nagy, papírba csomagolt holmit, és tiszteletteljesen hátralépdél vele. Bemegy az üvegházba, a csomagot az asztalra helyezi Ricuko elé, és kibont belőle egy gyönyörű tizenkét rétegű kimonót – amit csak udvarhölgyek viselhetnek, és amit „dzsúni hitoe”-nak hívnak – és egy ünnepi cédrus legyezőt.)

RICUKO: Ez az? Most látok ilyesmit először. Szóval ez az a bizonyos „dzsúni hitoe”, amit Lady Akiko a menyegzőjén viselt. És a cédrus legyezője. Gyönyörű lehetett.

O-REI: Gyönyörű, fiatal, és meghalt egyik pillanatról a másikra. Gyönyörű tavaszi napot borít sötétbe így a feltámadó esti szél.

RICUKO: Látta őt tündökölni azon a napon?

O-REI: Igen, de csak messziről.

RICUKO: Én csak fényképről láttam őt.

O-REI: Persze, hiszen a maga születése előtt két évvel történt.

RICUKO: Miután beházasodott a Szuzaku családba, mindössze egyetlen évet élt. Ameddig Hiro úrfi meg nem született.

O-REI: Hát, igen. Tudja, a Szuzakuk nem nagyon szoktak megnősülni.

RICUKO: Nem?

O-REI: Úgy tűnik, végül én fogom elmondani azokat a dolgokat, amit senki más nem árul el magának. Nézze meg tüzetesen a családfát! A család harminc felmenőre tekinthet vissza, ebből mindössze ötnak volt felesége, beleértve a jelenlegi gróf urat is. És mind az öt rövid idő alatt eltávozott. Mit gondol erről?

RICUKO: De manapság már...

O-REI: Nincs különbség múlt és jelen között. Nekem elmondták, hogy mindez a család házi szelleme miatt van, akié az a szentély ott. A Szuzaku-ház hagyományosan a „biva”, a japán lant háza. A Meidzsi-korban elköltöztették a szentélyt a kiotói palotából – ahol az már ősidők

óta állott – Tokióba, és az istennőt „Cukubu-sumá”-nak kezdték el nevezni, de eredetileg „Benten Istenasszony” a neve. A Csikubu szigetről származik, és gyönyörű nőként jelenik meg, bívával a kezében. Mivel kedveli a vízparti helyeket, a ház korábbi feje jóslat útján ezt a tengerre néző magasztot választotta ki a számára, miután felépítette a kúriát.

RICUKO: De Benten istenasszony a család védőszelleme, vagy nem?

O-REI: Védőszellem és istennő. Gyönyörű, *fiatal* istennő.

RICUKO: De hát akkor miért?

O-REI: Nem érti? Az istennő nagyon féltékeny.

(Cunehiro érkezi a kerten át, a nemesi iskola végzőseinek egyenruhájában.)

CUNEHIRO: Hohó, O-Rei már megint kezdi.

RICUKO: Ó, hát itt vagy? Hogyhogy a kerten át jöttél?

CUNEHIRO: Mert onnan sokkal könnyebb hallgatózni. Szóval megint elkezdte... Kíváncsi voltam mikor fog rád ijeszteni, Ricuko. Mikor hozza elő anyám „dzsúni hitoé”-jét, és cédruslegyezőjét. ...És azt is tudom, mit akart mondani a végén, hogy a Szuzakuk nem nőkkel házasodnak, hanem Benten istenasszonnyal.

RICUKO: Még nem jutottunk el odáig.

CUNEHIRO: Akkor még csak az összeesküvés előkészítésénél tartott. Jobb, ha nem is figyelsz rá, mikről huhog ez a rémes öregasszony. Gyerünk, O-Rei, csomagold vissza gyorsan a „dzsúni hitoé”-t és tedd vissza a szentélybe! Mi lesz, ha apám meglátja, hogy mutogatod anyám emlékeit?

O-REI: A gróf úr már két napja nem jött haza.

CUNEHIRO: Mert két nappal ezelőtt meghívták, hogy töltsön egy estét Őfelségénél. De nem az tart ilyen sokáig. Valami dolga támadhatott az udvarnál. Azonban visszatérve az előbbire – ki engedte meg, hogy elővedd anyám...

RICUKO: Én kértem meg rá O-Reit. Annyiszor megcsodáltam már édesanyádat azon a gyönyörű fényképen, hogy szerettem volna látni élőben is a „dzsúni hitoé”-jét legalább egyszer. Beszéljünk inkább másról. Hogy megy az iskola?

CUNEHIRO: Jelenleg katonai kiképzések folynak. Annak az arrogáns fajankónak, Tabucsi miniszterelnöknek a beiktatása kiképzőtáborra alakította át az iskolát. Belőlem szakaszvezető lett. Ez jó, mert nem kell fegyvert cipelnem, és így egy kicsit könnyebb a szolgálat.

RICUKO: A foglalkozás után egyből hazajöttél?

CUNEHIRO: Remélem, nem kellett rám sokat várnod...

RICUKO: Nem, de... szeretnék egy kicsit többet tudni Benten istenasszonyról. Hogy néz ki, mitől olyan gyönyörű?

CUNEHİRO: Nyakláncokkal, függőkkel, fülbevalókkal ékes, fején drágakövekkel kirakott diadém, arcán mosoly, karján egy „biva” gyönyörű tartásban, de amúgy úgy fest, mint egy rendes földi halandó. Ahogy arca a muzsika hangjaiban fürdik, miközben lantját pengeti, mosolya – miként a hold fénye – hullám fodrokként csillan vissza a tó vízeről. Ez a zene isteni hatalma. A víz – zene. Ő uralja azt. Az emberi test víz. Ezért ő uralja azt is, és zenévé változtatja. A vér megint csak vízből lesz. Tehát uralja a vért is és az is zenévé válik...

RICUKO: Azt mondd, a Szuzakuk vérvonala szintiszta zene és te, Hiro sem vagy más, mint ennek egyik dallama?

CUNEHİRO: Szuzaku gróf háza maga a muzsika. Épp ezért vége is kell, hogy legyen, ezekben a napokban. Hallottál már olyan zenéről, ami sohasem ért véget?

RICUKO: Ha ő annyi szépséggel, hatalommal bíró istennő, talán nem csak ezt a tavat tudja zenévé változtatni, amit a szentélyéből látunk, hanem minden szegletét a Csendes-óceánnak, amivel ez a tó az öblön keresztül összekapcsolódik. Egy csapásra zenévé változtathatná a háborúban fuldokló tengert, amin dühöng a fájdalom és a rettegés, ahol a japán hadihajók sorra süllyednek el, a déltengeri szigetek pedig vérben úsznak, és egymás után esnek el. Ha a tengeri harctereket elöntené a zene, úgy, mint amikor télen a víz egyszerre befagy, azt hiszem, az ellenségek és barátok nem tudnának mást tenni, mint abbahagyni az egészet és egymásra mosolyogni.

CUNEHİRO: Sohasem tudhatjuk, mit kíván tőlünk egy isten. De ezek most olyan idők, amikor a férfiak meghalnak. Nem kell, hogy magadra vedd O-Rei ijesztgetéseit. Ilyen korban ritkán halnak meg az asszonyok.

RICUKO: Nem szeretem, mikor ilyeneket mondasz.

O-REI: Teljesítettem az úrfi parancsát.

CUNEHİRO: Jól van. . . Gyere, ne hervadjunk itt bent ilyen szép, tavaszi délutánon! Menjünk ki a kertbe, és nézzük meg a tavat!

RICUKO: Jól van. Még valami. Eldöntöttem, hogy megtanulok játszani a bíván.

CUNEHİRO: Meglepsz. Nekem soha eszembe nem jutott ilyesmi. A kezembe nem vettem még egyet sem.

RICUKO: És édesapád?

CUNEHİRO: Ő valamikor nagyon jól játszott. De ma már – nem tudom. És ha urunk dolgaival lesz elfoglalva, úgy, mint most, nem hiszem, hogy lesz rá ideje téged taníttatni.

O-REI: Az úrfinak is meg kéne tanulnia a bíván.

CUNEHİRO: Azt mondd, egyik kezembe fegyver, a másikba biva?

O-REI: Meg kellene tanulnia az úrtól, amíg lehet. A Szuzaku-ház a biva otthona.

CUNEHİRO: Apám, mint tudod, olyasvalaki, aki urunkat tekinti a legfontosabbnak a világon. Békésebb időkben, Őfelsége esetleg kifejezhetné abbéli óhaját, hogy meghallgassa játékunkat a biván, mely családukban nemzedékről nemzedékre öröklődik. Apám ebben az esetben szorgalmasan tanítgatna engem, és mi ketten, apa és fia bizonyára sikeresen szerepelnénk urunk színe előtt. De jelenleg háború van. Apám abbahagyta a játékot, és kétségbeesett erőfeszítéseket tesz, hogy ő, egymaga megvédje az uralkodót. Elsősorban Tabucsi miniszterelnök diktatúrájának következményeitől.

O-REI: Tegnap egy vándorárust láttam őgyelegni a kapunk körül, egy olyat, akit még sohasem láttam. Azt hiszem úrfi, Tabucsi úr civil ruhás rendőrt küldött ránk, hogy figyelje a látogatókat.

CUNEHİRO: Engem is követett. A villamoson szóba elegyedett velem. Ártalmatlan dolgokról beszélt, de egyértelműen apám ügyeit próbálta firtatni tőlem, a fiától. Az összes nálunk lakó diákot behívták katonának. Még a komornyikunkat is, a kora ellenére másodosztályú közlegénynek. Apám semmit sem tudott tenni az érdekében, és úgy hallom, egyből a frontra küldték. Azt is tudom, Tabucsi fennen hangoztatja, hogy minden férfit eltávolít a Szuzaku-házból. Mindez azt jelenti, apám befolyásos ellenfél, ő hozzá, magához egy ujjal sem érhet.

RICUKO: Hagyjuk most ezeket a nyomasztó ügyeket, menjünk ki a kertbe és nézzük meg a tavat. A víz most nyugodt.

CUNEHİRO: De valahol messze, ahol nem látjuk, temérdek vér folyt belé ma is.

RICUKO: Vörös, mint a lenyugvó nap.

CUNEHİRO: Igen. De még mindig van egy kevés idő napnyugtáig.

RICUKO: Mi fog történni Japánnal?

CUNEHİRO: Mi fog történni velünk, inkább ezt akartad kérdezni, nem?

RICUKO: A kettő tulajdonképpen ugyanaz.

CUNEHİRO: Igazad van. Ugyanaz.

RICUKO: Mikor a haza jobb keze megsérül...

CUNEHİRO: ... ez történik a mi jobb kezünkkel is. És mikor a haza határait, melyek a végtelen tengerekbe nyúlnak, darabokra szaggatják...

RICUKO: ... minket is darabokra szaggatnak.

CUNEHİRO: A széttépett selyem sikolya...

RICUKO: ... a tengeren túlról is a fülünkbe hallik... Megtörténhet, hogy Japán elbukik?

CUNEHIRO: Ez azt jelentené, hogy a világra éj zuhanna. Ez azt jelentené, hogy a világ legfinomabb szépségű szegletét sárba tapossák. Nem hagyhatjuk, hogy ez megtörténjen.

RICUKO: Azt mondom...

CUNEHIRO: A tenger vonz engem. Nem tudom, miért. A tengeri szél, ami felénk fú, kétségbeeséssel, ugyanakkor dicsőséggel tölt el. Arcomon, melyet a tenger felől jövő szélnek fordítok, úgy érzem, mintha arccsontjaimat a kétségbeesés és a dicsőség aranyerszényével pofoznák. Miért és mikor kezdett el a tenger vádolni minket? Egyszer már meséltem neked, alsós koromban szerettem nézegetni a gőzhajókat az újságok hirdetéseiben és álmodozni mindenféléről. A kikötők nevét kínai írásjelekkel írták. A szingapúrit, a Perzsa-öböl-belit, az alexandriait... Büszke voltam rá, hogy el tudtam olvasni azokat a ritka hieroglifákat. Gőzhajók, közel-keleti holdfényes éjszaka, a Perzsa-öböl esti nyugalma, mely olyan sűrű, mint egy subaszőnyeg – a tenger valaha az ezek iránti vágyódást jelentette. Akkor még kedves volt hozzám. Mikor kezdett el arcul ütni, mikor kezdett el vádolni? Persze, tudom. Azóta van ez így, mióta a tenger szépen megterített kék hullámai abroszával, felrakta a halál, a kétségbeesés és a dicsőség arany asztalneműjét, értem küldetett a túlsó partról, és ünnepélyes nyugalommal várja, hogy helyet foglaljak. Az asztal korallhegyekből áll, melyet a legutóbbi árapály emelt, és trópusi felhők ékesítik. Rajta birodalmi kereszttel díszített aranytál, telve ezer színben játszó trópusi gyümölcsökkel. Amikor az egyiket a számhoz emelem, az a halál. A tenger szememre veti, hogy bár iszonyú éhes vagyok, mégis késlekedem asztalhoz ülni. A tenger tudja, hogy az étvágyam hatalmas, hogy lecsillapítsam, mindennél fontosabb, talán még nálad is.

RICUKO: Minden nő tudja, hogy nincs asszony, aki a férfi ebbéli éhségét csillapítani tudná.

CUNEHIRO: Talán csak Benten istenasszony, talán csak Cukuba-szuma hercegnő...

RICUKO: Ma még nem imádkoztam. Gyere, menjünk együtt! Imádkozzunk, hogy az istennő kerítsen neked egy árbócrudat, amibe majd belekapaszkodhatsz. Ne törődjünk most azzal, hogy velem mi lesz.

(Micujaszu érkezik, a ház urának öccse.)

O-REI: Jól látom, hogy nem az úrral együtt jött haza?

MICUJASZU: Úgy döntöttem, előreszaladok és még mielőtt a bátyám megérkezik, én újságolom el Cunehirónak az édesapja csodálatos hőstettét. Én akarom elmondani neki, még az újságok, még a rádió előtt. Hol találom?

O-REI: A kertben van. Mindjárt érte megyek, bár vele van Ricuko kisasszony is.

MICUJASZU: Nagyszerű! Ő már úgyis olyan, mintha a menyasszonya lenne. És te is itt maradhatsz O-Rei, rád is tartozik, amit mondani akarok. Most, hogy a Szuzakuk ilyen kevesen maradtak, téged is a családhoz tartozónak kell számítanunk.

O-REI: Nem vagyok rá méltó.

MICUJASZU: Ugyan már, miről beszélsz? Időtlen-idők óta családtagként kezelek, vagy nem így van? Várj, készülj fel rá, hogy a bátyám, mielőtt hazatér, pihenni akar. Két napja dolgozik egyfolytában és szinte egy szemhunyaszt sem aludt.

O-REI: Értettem, uram. (*kint*) Sisido úr kívánja látni az úrfit.

CUNEHIO: A bácsikám? Mit akarhat vajon?

O-REI: Azt mondta, sürgős.

MICUJASZU: Gyertek, foglaljatok helyet! A bátyám, mint tudjátok, régivágású úr, nem az a fajta, aki hazajön, és nagy mellénnyel dicsekszik, mi minden történt vele az udvarban. Tudván ezt, még előtte idesiettem. Gyorsabban akartalak tájékoztatni benneteket, mint a rádió.

CUNEHIO: Mi történt?

MICUJASZU: Csupa jó hír. Tabucsit menesztették.

CUNEHIO: Ez igaz?

MICUJASZU: És ezt mind, egyes-egyedül a bátyám intézte el.

CUNEHIO: Tehát úgy érte bácsikám, Tabucsit kizárták a kabinetből?

MICUJASZU: Úgy bizony. Pillanatokon belül rendkívüli kiadásokkal lesz teli a város. Bárki is követi, nem lehet rosszabb, mint Tabucsi. Ezzel némi halvány reménysugár gyúl a háborúval kapcsolatban.

CUNEHIO: De hogy érhetett el apám ilyen sokat?

MICUJASZU: Én csak annyit mondhatok, hogy ezt a csendes, szerény embert, Ófelsége iránti odaadása hirtelen ezer ember erejével ruházta fel. Herkulesként verte szét a bitorló palotáját. Az uralkodó hallgatólagos beleegyezésével beszélt ezzel, beszélt azzal. Mikor a dolgok végre elrendeződtek, a tengerészet vezetője könnyes szemmel szorongatta a kezemet. Lehet, hogy már túl késő, mondta, de Japánt talán még megmenthetjük. És ezt mind a Szuzaku főkamrásnak köszönhetjük! Ezt is ez az ember mondta, aki ábrázata ellenére igen nemes lelkűnek bizonyult és a szeméből egyre csak záporoztak a könnyek. Végül, körülbelül egy órája, a mi arrogáns miniszterelnökünk térdén állva könyörgött Ófelségének, hogy lemondhasson. A fenség ezt elfogadta. A birodalom élére a mérsékelt Ueszugi tábornok kerül. Mikor ez megtörténik, az én ünnepélyes kötelességem a Vallásügy képviselőjében nem lesz más, mint tiszteletteljesen állni, és próbálni elrejteni az örömet, amit a szívemben érzek, most, hogy a sötét felhők végre elvonultak.

CUNEHIO: És ezt az mind az én apám érte el, aki eddig semmi különlegeset nem tett, aki maga volt a csendesség.

MICUJASZU: Bizony, ő volt az. Nemsokára hazaér. Tegyetek úgy, mintha nem hallottatok volna semmit, különben bajba kerülök. Senki nem gyűlöli annyira, ha valaki elébe vág, vagy fecseg a dolgairól, mint ő. Ti csak mondjatok neki pár kedves szót arról, hogy milyen keményen dolgozik, és hagyjátok, hadd pihenje ki magát.

O-REI Szóval az a civil ruhás kopó nem fog tovább ott lézengeni a kapu előtt.

MICUJASZU: Nem. És Japán is egy kicsit megkönnyebbül. A változás javítja majd a harci kedvet, és sikerül összefognia az emberek érzéseit egyetlen erővé, ahelyett, hogy szilánkokra forgácsolná azokat.

O-REI: Ó, bárcsak a háború véget érne, mielőtt még valami baja esik az úrfinak! Ó, bár el tudna menni egyetemre, külföldre, aztán találna valami békés állást a világnak azon a részén, ahol már befejeződtek a harcok. Nekem csak ennyi a vágyam.

CUNEHIO: Ez kicsinyes, gyáva, szánni való kívánság. O-Reinek fogalma sincs a becsületről és a büszkeségről.

MICUJASZU: Hé, hé, ne légy annyira kemény vele. Hadd mondja el O-Rei, ami a szívét nyomja. Vannak idők, amikor az oktan nők meggondolatlan szavai híven tükrözik egy ország véleményét.

(A ház ura, Szuzaku CUNETAKA gróf érkezik.)

CUNETAKA: Ó, hát itt vagytok mindannyian? Hadd fűjjam ki magam kicsit. O-Rei, megnéznéd a fürdővizet, kérlek?

O-REI: Igenis, uram...

MICUJASZU: Nos, az, hogy „kifújod magad”, ezek szerint azt jelenti, hogy szálfa-egyenesen ülsz a széken, és még a lábadat sem veted keresztbe. Régóta figyelem ezt nálad, de mindig meglepődöm rajta. És mindezt kétnapi szakadatlan munka után.

CUNETAKA: Ne gúnyolj, kérlek! Nem tudok kibújni a bőrömből.

O-REI: Uram, a víz épp megfelelő. Fürdőt vehet, amikor csak óhajtja.

CUNETAKA: Értem. O-Rei, kérlek, maradj itt te is. Van valami, amit szeretnék elmondani mindannyiátoknak.

MICUJASZU: Nos, én már elmeséltem nekik...

CUNETAKA: Nem azért adoptált a Sisido család, hogy pletykafészek legyen belőled is, vagy igen? A hajdani Sisido örgróf volt ilyen nagy fecsegő, mint te.

MICUJASZU: Nem vártam tőled ezt a szarkazmust.

CUNETAKA: Csak azért van, mert a szívem mélyéig megkönnyebbültem. Csupán ezt szerettem volna elmondani nektek. Az elmúlt pár napban úgy viselkedtem, ami egyáltalán nem illik egy kamaráshoz. Felfordulást okoztam urunk körül. Nem beszélhetek nektek az ügy részleteiről, de megtettem, amit a helyzet követelt. Azután kértem urunkat, hogy engedjen utamra. Nem adta meg az engedélyt azonnal, de mint olyasvalaki, aki messze túlmént azon a határon, amit a szerepe diktál, úgy éreztem, mindenképp távoznom kell, már csak

figyelmeztetésképp is azok számára, akik követnének ezen az úton. Úgy vélem, ma még kamarás vagyok, de holnaptól már szabadságomban áll nem ellátni ezt a feladatot.

CUNEHIRO: Apám...

MICUJASZU: Ez ellentmond a józan észnek, akárhogyan is fogalmazol. Tető alá hoztál egy csodálatos dolgot. Nincs rá semmi ok, hogy...

CUNETAKA: Fejezd be a fecsegést, Micujaszu! Mostantól ebből a házból szolgálom urunkat, innen, a távolból. Valóban szörnyen nehéz lesz messzire tőle, de majd úgy alakítom az életemet, hogy a távolból is érezzem a császári krizantémok illatát. Bármily távol is lesz urunk, merészelem azt mondani, hogy a szíve örök kapoccsal kötődik az én szívemhez. Nos, gyerünk, O-Rei, mostantól mindig itthon leszek! Először is, hadd jöjjön az a fürdő!

O-REI: Parancsára, uram! (*Cunetaka el.*)

MICUJASZU: Hát ez döbbenetes! A bátyám nem úgy gondolkodik, mint a normális emberek. Rendesen persze senki sem engedné meg magának, hogy jutalomra számítson Ófelségétől, de az iránta megnövekedett bizalmat igenis felhasználná arra, hogy megsokszorozza erőfeszítéseit a felség érdekében. Hogyhogy nem szenteli magát éjt nappallá téve egyedül ennek a gyönyörű feladatnak? Hirtelen távozása urunknak fog nehézségeket okozni, nem neki. Persze, értem, azt hiszi, ettől a döntésétől még nyilvánvalóbbá válik a lojalitása. Aggódom érte. Mint általában, most se árul el nekünk semmit, de... Nem, nincs ez jól így. (*Az órájára pillant.*) Vissza kell indulnom az udvarba. Figyeljete, ha észrevesztek valami aggasztó jelet a bátyámon, azonnal tudassátok velem! Ne, ne, maradjatok, nem kell kikísérnetek!

CUNEHIRO: Viszlát, bácsikám!

RICUKO: Jó utat!

MICUJASZU: Köszönöm. Viszontlátásra!

CUNEHIRO: Szolgálni urunkat a szó igazi értelmében azt jelenti, hogy távol kell lennünk tőle. A távolból kell szolgálnunk. Apám így gondolkodik. Ricuko, nem mondtam még, de ma beadtam a jelentkezésemet a haditengerészethez.

RICUKO: Szóval megtetted.

CUNEHIRO: Az iskolám garancia rá, hogy felvesznek. Nos, hamarosan tengerésztiszt lesz belőlem.

RICUKO: Hiro!

CUNEHIRO: Nem kell olyan szomorúnak lenned.

RICUKO: El fogsz menni valami távoli helyre.

CUNEHIRO: Vigyázz apámra, megteszed? Rengeteg dolog van, amire O-Rei már nem képes ügyelni egyedül. Azon túl, apám mostantól itthon akar maradni. Lesz elég idő, hogy

megtanulj tőle játszani a bíván. ... Igen, és építtetnünk kell egy óvóhelyet a házba, ami kicsit jobb, mint ez a mostani. Légítámadás esetén egy percet sem bírna ki.

RICUKO: El akarsz menni a világ végére. De kaptál már rá engedélyt az édesapádtól?

CUNEHIO: Nem, *még* nem.

CUNETAKA: *(be)* Micsoda remek fürdőt vettem! Ezekben az időkben nem könnyű melegen tartani a vizet, ha nem tudod pontosan, mikor jön meg a ház ura. Hálával tartozom neked ezért.

O-REI: Nem érdemlem meg.

RICUKO: Szuzaku úr...

CUNEHIO: Majd én elmondom neki.

CUNETAKA: Miről van szó?

CUNEHIO: Ma jelentkeztem a haditengerészethez. Hozzájárulsz?

CUNETAKA: Beadtad? Szóval be. Hozzá... Mehetsz!

CUNEHIO: Szóval engedélyezed.

CUNETAKA: Igen.

RICUKO: De kedves Szuzaku úr!

CUNETAKA: Nincs abban semmi különös, hogy a Szuzakuk urunk szolgálatára állnak, ki-ki a maga módján. Jó, hogy a családból valaki most harcolni is fog. Őseink közül oly kevesen tették ezt.

(Kintről csengetés hallatszik.)

O-REI: Elkezdtek árulni a különkiadást. Megyek, veszek egyet.

CUNETAKA: Hagyd. Tudom, mi áll benne. Nem kell hozzá újság... Nézd, a tavasz így közeledik a végéhez. Olyan, mintha semmi sem történne, de minden egyes tavaszi nap egyszerre neveli a friss leveleket és a hanyatlást. A cseresznyevirág már elszórta szirmait, de a rózsaszínű-, és a tűz-azálea még csak épphogy nyiladozik. A lány szellő dacára a természet makacsul betartja törvényeit... Soha nem beszéltem még urunkkal kapcsolatos dolgokról ebben a házban, de ma kivételt teszek, és elmondom nektek, miért kértem őt, hogy engedjen utamra. Az elmúlt napokban egy bizonyos, az életben csak egyszer adódó feladatot kellett ellátnom, amit úgy gondolom, sikerrel teljesítettem. Harcoltam és harcoltam, úgy, mint őseink közül senki. Testemet és lelkemet egyetlen célnak szenteltem, mely, úgy gondolom, találkozott urunk akaratával. Végül is sikerült. Létrejött valami, amiről senki nem gondolta volna, hogy lehetséges. ...Elmentem urunkhoz, hogy közöljem vele a jó hírt. Azt hiszem nem lett volna abban semmi meglepő, ha azt várom, szemei felderülnek a történetek hallatán. Mégis, bár ő semmi ilyesmit nem mondott, és csak én tudok erről, egy pillanatra

szomorúságot láttam átsuhanni az arcán. ...Értitek? Ezért kértem, hogy engedjen el. Kimondatlanul ezt kérte tőlem felséges urunk: „Ne csinálj semmit, csak maradj veszteg...”. Úgy éreztem, azonnal megértettem, mire gondol. A harmincnemzedéknyi Szuzaku vér az oka. Van valami, amit urunk átlát. Ez volt az a pont, amikor szilárdan elhatároztam, hogy semmit sem szándékozok csinálni a továbbiakban.

CUNEHIRO: Úgy érted, én se....

CUNETAKA: Nem, neked harcolnod kell. Harcolni urunkért, harcolni a Szuzakuk becsületéért. A mi családunk nem katonacsalád, de valakinek közölünk harcolnia is kell. Fiatal vagy, teli erővel, energiával. Mi mást tehetnél, mint hogy harcolsz? Én pedig... O-Rei!

O-REI: Igen?

CUNETAKA: Behúznád a függönyt? A lenyugvó nap fénye bántja a szemem.

FÜGGÖNY

2. Felvonás: ŐSZ

(Szín, mint az előzőekben. Este. Tücsökciripelés.)

CUNETAKA: Gyertek, ülünk le itt kint, egy kis vacsora utáni kávézgatásra. Innen hallani a tücsökciripelést! O-Rei, gyere te is!

O-REI: Még el kell mosogatnom.

CUNETAKA: Azzal ráérsz. Ül le, és fújd ki magad velünk együtt így vacsora után. Csak nyugodtan!

O-REI: Köszönöm, uram.

MICUJASZU: Szóval ilyen kemény a kiképzés. Soha nem gondoltam volna. Hallottam már a „pálcaaszem”-ről, de azt mondd, folyamatosan ütlegetnek benneteket?

CUNEHİRO: Még az agyadban is érzed. De most már, hogy felavattak, én lettem az úr és a parancsnok. Az állomáshelyemen, ahova megyek, már mint zászlóosztást fogadnak. Úgy viselkedem majd, mintha eleve így születtem volna.

MICUJASZU: És még ma este elindulsz, hogy holnap reggel jelentkezhesz. Keményen fognak, mi? Hová is szól a megbízatásod?

CUNEHİRO: Ilyen olcsó trükkel nem ugratsz be. Szándékosan tereled úgy a beszélgetést, hogy mintegy véletlenül rákérdezhess. Ma este már harmadjára teszed fel ezt a kérdést, de én egyre óvatosabb vagyok, és nem fogom kikotyogni. Nyugodj meg! Itt van, Japánban belül, és az egyik legbiztonságosabb hely, amit csak el tudsz képzelni. Két héten belül hazalátogathatok.

MICUJASZU: Remélem, így is lesz. A háborús helyzet annyira aggasztó, te is tudod.

CUNEHİRO: Én inkább e miatt a ház miatt aggódom. Nem tudnátok valamivel erősebb óvóhelyet építeni? Vagy apámat minél előbb kiköltöztetni? Nincs semmi olyan munkája, ami idekötné.

RICUKO: Már mondtuk neki, de nem hallgat ránk. A Karuiza-ház pedig szívesen vendégül látná.

MICUJASZU: Te tényleg temérdek fejfájást okozol nekünk. Most, hogy Hirót elvezényelik, el kellene fogadnod a meghívást és kiköltöznöd innen. Ez megnyugtatóná a fiadat.

CUNETAKA: Amíg urunk Tokióban marad, én sem húzódnék biztonságosabb helyre. Hogy naponta megtapasztalhassam legalább a századrészt annak, amit felséges személye elszenvedni kényszerül. Az ő igaz szolgálata, úgy vélem, ezt jelenti. Nem teszek semmit, túrók a megpróbáltatásokat, nem menekülök el.

MICUJASZU: Nem tehetünk semmit ilyen csökönyösséggel szemben. Legalább - ahogy Cunehiro mondja - az óvóhellyel kéne tenni valamit.

CUNETAKA: Ami azt illeti, itt van az étkező alatt. Ez csak megfelelő, nem?

CUNEHIRO: Kicsit sem az. Ha az étkező kigyullad, mindennek vége. Valami erősebb beton kellene...

CUNETAKA: Nincs hozzá anyag. Nagyon nehéz embereket szerezni. Amúgy meg te is tudod, mindegy, hol tartózkodik, ha az embernek az van megírva, hogy meghaljon, akkor meghal, ha nem, akkor nem. Ne tégy hiábavaló erőfeszítéseket.

RICUKO: Hiába mondasz neki bármit. Annyit tehetünk, hogy imádkozunk Benten istennőhöz, óvja meg az egész családot. Amikor hazatértél, abban reménykedtem, hogy együtt imádkozunk majd. Édesapádért és érted. Volna kedved hozzá?

CUNEHIRO: Menj előre. Nekem még van egy kis beszédem apámmal. Aztán én is követlek.
O-REI: Én is az úrfiékkel tartok. Mostanában néha kóbor kutyák járkálnak odakint, és éjszaka még a kertbe kinézni is veszélyes lehet.

CUNEHIRO: Kérlek, ne mondd el Ricunak. Úgy gondoltam, legalább neked, apám elárulom az állomáshelyemet. De katonai titok, nem mondhatom ki hangosan, csak ide írom az asztalra az ujjammal.

MICUJASZU: Az a sziget! Cunehiro, odamenni, az annyit jelent, mint megöletni magad!

CUNEHIRO: Kérlek, ne mondd el Ricunak! Most visszamegyek hozzá.

MICUJASZU: Hát így...

CUNETAKA: Hmmm.

MICUJASZU: Tennünk kell valamit! Ha ennyiben hagyjuk a dolgot, nem lesz senki, aki továbbvigye a Szuzaku nevet. Valami eszembe jutott. Mikor megbuktattad a Tabucsi kabinetet, Akijama úr könnyek között szorongatta a kezem. Bármit megteszek a jövőben, amivel viszonyozhatom ezt a jótéteményt, mondta komolyan, kérjenek tőlem bármit. Őszinte, egyenes embernek tűnt. Azt hiszem, nem beszélt a levegőbe. Akkor még a haditengerészet személyzeti főnöke volt, most viszont már ő a miniszter. Nézd, rengeteg ilyen ügyről hallottam, nem fogok tétovázni: megkérem, hogy tegye meg azt, amit elvben nem tehetne. Rendelje vissza Cunehirót valahova Japánba. Az úgy sürget. Még ma megkeresem!

CUNETAKA: Várj!

MICUJASZU: Parancsolsz?

CUNETAKA: Nem teheted. Nem tehetsz semmi ilyesmit.

MICUJASZU: De hát. . .

CUNETAKA: Hálás vagyok neked, hogy így érzel, de... Gyere, ülj le! Kérlek, ne menj a miniszterhez. Ha ezt megtennéd, tönkretennél mindent. Nemcsak engem, nemcsak Cunehiro büszkeségét, de a Szuzaku-házat magát. Mondhatod persze, hogy a dolog titokban marad. Igen, a társadalom számára úgy lesz, de én továbbra is tudni fogom. Te is. A tengerészeti

miniszter is. Az a kis seb, ami ebből a tudásból származna, napról napra egyre nőne, és végül egy üszkös, tátongó fekélyé válna. Ehhez képest még Cunehiro élete is másodlagos. Urunk azt mondja: Menj! Urunk azt mondja: Add fel az életed! Ebben az esetben csakis egyet tehetsz – mész és feláldozod az életed. Egyértelmű, hogy a fiamnak is ezt kell tennie.

MICUJASZU: Szóval megtiltod nekem...

CUNETAKA: Igen, ezt nem teheted meg, Micujaszu.

O-REI: Könyörgöm, uram. Bocsásson meg, hallgatóztam. Soha nem szóltam semmit az úr ellen, de most térden állva könyörgök, engedje, hogy az öccse tegye, amit jónak lát.

CUNETAKA: O-Rei, meg kell értened. Vannak dolgok, amit nem tehetünk meg.

O-REI: Ha kell, elmegyek Akijama úrhoz, és egy életen át szolgálom neki. Csak azért, hogy ne sérüljön a büszkesége, ne áldozza fel az úrfi!

MICUJASZU: O-Rei, túl messzire mész.

O-REI: Mit felel rá, uram?

CUNETAKA: Nem tehetem.

O-REI: Nem teheti. Jól van. Így is jó. *(El.)*

CUNETAKA: Nem láttam még ilyen állapotban.

MICUJASZU: Teljesen érthető. És ez nem olyasmi, amit egyszerű korholással visszatárhathatnál.

CUNETAKA: Úgy látom, feljött a hold. A kert fényben úszik. Az elsötétítés miatt a hold és a csillagok közelebb kerültek hozzánk. Mint ahogy az emberek is közelebb kerültek végzetük beteljesüléséhez.

MICUJASZU: A háborút elvesztettük, ugye tudod.

CUNETAKA: Ilyeneket ne mondj majd Cunehiro jelenlétében.

MICUJASZU: Mindenki tudja, csak senki nem mondja ki. Mintha egy közös családi titok lenne.

CUNETAKA: Egyre csak azon tűnődöm, mire gondolhatott urunk, mikor utoljára találkoztunk. A szemei ezt üzenték: „Ne tégy semmit, csak maradj veszteg!” A szívem felfogta ezeket a szavakat, mintha tisztán, hangosan ejtette ki volna őket előttem. A szíve még mindig körülveszi a szívem, mint édesvíz a kősziklát. A belső hallásom nem csalhatott meg. Tudod, osztálytársa voltam gyermekkorra óta. „Ne tégy semmit, csak maradj veszteg!” Ezzel valahogy azt sugallta nekem: „Hagyd, hogy elpusztulj!”.

O-REI: *(Cunehiróval be.)* Érti az úrfi? Csak annyit kell mondania: „Egyetérték a bácsikámmal!” Ne mondjon semmi mást. A többit hagyja rám. Csak ennyit mond, és távozik. Ne kérdezzen semmit! Most! Kérem, mondja most!

CUNEHIRO: Egyetérték a bácsikámmal.

CUNETAKA: Igen? Te tudod. De csalódtam benned.

CUNEHIRO: Apám!

CUNETAKA: Parancsolsz?

CUNEHIRO: Mi ez az egész?

CUNETAKA: Azt mondtad, egyetértesz a bácsikáddal. Beszéld meg vele!

RICUKO: Kérem, válaszoljon Hirónak!

O-REI: Kisasszony, ne!

CUNEHIRO: Apám, mi ez a komédia?

CUNETAKA: Úgy érted, te nem...

O-REI: Ne! Uram!

CUNETAKA: Te nem tudsz semmiről?

CUNEHIRO: O-Rei egy perce megkért, mondjam azt neked, hogy egyetérték a bácsival. Nem adott semmi magyarázatot. Mi ez...? Valami fontos?

CUNETAKA: A bácsikád felajánlotta, hogy elmegy a tengerészeti miniszterhez és megkéri, helyezzen át téged arról a veszélyes állomáshelyről egy Japán belsejében lévő biztonságosabbra.

CUNEHIRO: De hát ez annyira gyáva... Bácsikám, ez igaz? És apám, te persze. . .

CUNETAKA: Hogy beleegyeztem-e?

CUNEHIRO: Igen.

CUNETAKA: Természetesen nem. Megmondtam neki, hogy nem tehet ilyet veled.
CUNEHIRO: Köszönöm.

RICUKO: Sisido úr. Ön tudja, hova küldik Hirót. Hol van az a hely? Kérem, mondja el. Hol van? Mi a neve?

MICUJASZU: Iwo Dzsima.

RICUKO: Micsoda? Az a sziget! Miért nem mondtad? Az a legveszélyesebb hely, és te azt hazudtad nekem, hogy biztonságos.

CUNEHIRO: O-Rei, te becsaptál engem.

O-REI: Becsaptam az úrfi? Miről beszél? Én csak megpróbáltam megmenteni az életét.

CUNEHIRO Megpróbáltál lerántani a Szuzaku-ház büszke magasából, hogy közönségessé váljak, ijedező, szerető, lágyszívű, semmi vizet nem zavaró, szerény fiatalemberré. Fájdalmad, keserűséged, majomszereteted állította a csapdát. De én kiszabadultam belőle, kiláboltam a szeretet sarából. Most elmegyek. Jó esély van rá, hogy soha többé nem találkozunk. Apámtól nem búcsúzom, mert továbbra is összeköt minket a büszkeség köteléke és semmi kétség, ahova megyek ez a kötelék nem fog szétszakadni úgy, mint most az, ami hozzád kötött.

O-REI: De úrfi...

CUNEHIRO: Hagyj békén! A hangod összezavar. A fülembe ragad és a becsület gátjává válik.

O-REI: Hogy átkozhatja meg így egy fiú az anyját?

CUNETAKA: O-Rei, ez így nem lesz jó. Ezt nem mondhatod ki. Vannak dolgok, amikről nem beszélünk a Szuzaku-házban.

O-REI: Szörnyen sajnálom uram, még egyszer nem fog előfordulni.

CUNETAKA: Helyes. Cunehiro, megértem az érzéseidet, de most jobb, ha csendben maradsz. Folytassuk a búcsúestedet!

RICUKO: Szuzaku úr! Nem szokás, hogy a lány tegyen ajánlatot, de engedélyt adna rá, hogy összeházasodjunk Hiróval?

MICUJASZU: Ragyogó ötlet! Manapság úgysem tudhatjuk, mit hoz a holnap. Emeljük poharunkat...

CUNEHIRO: Várj, várj, bácsikám! Én még nem egyeztem bele. Ricu, nézz a szemembe. Imádjuk egymást. Reménytelenül imádjuk. De nem kérem meg a kezéd. Nem teszem tönkre a jövődet. Jelen helyzetben ez nem lenne más, mint színtiszta egoizmus.

RICUKO: Szeretnék a férjemnek szólítani, és Szuzaku urat az apámnak.

CUNEHIRO: Ricu, én ebbe nem megyek bele.

RICUKO: Nem is kell, hogy belemenj. Én magamban már eldöntöttem. Mindenki koccintson az egészségünkre! Apám...

CUNETAKA: Megértelek, Ricuko. Mindannyian illúziókban élünk. Gyerünk, emeljük poharunkat Ricuko illúzióira!

RICUKO: Nem, nem illúzió. A Szuzaku-családnak szüksége van erre. Mert, látják, a szentély gyönyörű fiatal istennője most egybe akar kelni Hiróval. Benten istenasszony olyan nőt még soha sem bántott, aki nem volt törvényes hitvese a ház fejének. Az olyan nő elég sokáig élt ahhoz, hogy utódokról gondoskodjon a Szuzaku-ház számára. Igaz, O-Rei? Ahhoz, hogy megmenthessük Hirót, áldozatra van szükség. Hozzá kell mennem Hiróhoz. Ha nem így teszek, a Szuzaku-ház vérvonala megszakad. Így viszont, ha majd épségben visszatér, egy másik nővel, aki nem lesz a felesége, gondoskodhat az örökösökről. Csak annyit kell tennem, hogy én legyek az a fiatal ara, aki fiatalon hal meg, akinek az élete rövid lesz, mint a tavaszi nap, melyet bevégez az esti szél. Csakis így tudjuk megmenteni Hiro életét.

CUNEHİRO: Mennem kell.

CUNETAKA: Menned kell, valóban.

MICUJASZU: Vigyázz magadra, Hiro!

O-REI: Légy jó fiú!

CUNETAKA: Ricuko, kísérd ki a kapuig a kerten át! Szépen süt a hold. Nem lesz nehéz visszatárlnod.

CUNEHİRO: Ég veletek!

CUNETAKA: Hát elment.

MICUJASZU: El. Ahogy alakjuk a hold fényében fürdik, tökéletes párt alkotnak. A Szuzaku-ház új ura és úrnője...

CUNETAKA: És már el is tűntek a holdsugárban...

FÜGGÖNY

3. Felvonás: NYÁR

A ház ura és O-Rei a kertben gyomlálnak.

CUNETAKA: O-Rei, adnál még egy cigarettát?

O-REI: Úgy érti, sodorjak még egyet?

CUNETAKA: Ha megtennéd.

O-REI: Miért nem sodor magának?

CUNETAKA: Nem látod, hogy tiszta föld a kezem?

O-REI: Akkor mossza meg.

CUNETAKA: Na jó. Akkor megsodrom én. Hol a dohány meg a papír?

O-REI: Jöjjön érte.

CUNETAKA: O-Rei!

O-REI: Minek engedelmeskedem, minek szolgálom még mindig magát? Ha a felesége volnék, nem ugráltatna ennyit, de hiszen még a felesége sem vagyok... Manapság, ebben a temérdek légítámadásban már úgylis eltűntek a különbségek úr és szolga között. Mi vagyok akkor? Nincs kedvem már élni, mégis élek. Önmagam kísértete vagyok.

CUNETAKA: Gyorsabban!

O-REI: Persze, majd ha bolond leszek... Jó, idehozom, de... Cserébe adjon maga is valamit!

CUNETAKA: Mit?

O-REI: Tudja azt maga. Ki se kell mondanom. Napok óta rejtegeti.

CUNETAKA: Mi a csudáról beszélsz?

O-REI: A táviratról.

CUNETAKA: Amit Karuizaváék küldtek, hogy költözzek hozzájuk?

O-REI: Hazudozzon csak, addig nem kapja meg a dohányt.

CUNETAKA: Úgy látom, élvezed, hogy kötekedhetsz velem.

O-REI: A dohány, cserébe a cigarettáért!

CUNETAKA: Semmi olyasmit nem kaptam, amire gondolsz. . . Valamit félreérthettél.

O-REI: Nem, én mindent hallok, ami ebben a házban történik. Egész életemet itt éltem le. Nincs zaj, nincs egyetlen reccsenés sem, ami rejtve maradhat előttem. Épp azt ne hallanám meg, ha egy távirat érkezik?

CUNETAKA: Jó, akkor nem kell a dohány.

O-REI: Épp egy hónapja már. Az a sziget elesett, bemondta a rádió, megírták az újságok. Szinte senki nem élte túl. Csak egy örült reménykedne ezek után. Aznap, mikor meghallottam, a csontok és a velő apró darabokra szakadtak bennem. Semmire nem voltam képes, csak feküdni. Azóta megváltoztam, mindenki mondja, én is érzem. Azt hiszi maradt még bennem remény? Vagy magát győzködi, hogyha nem mutatja meg, az annyi, mintha nem is lenne ilyen távirat?

CUNETAKA: *(Előveszi a papírt, olvassa.)* „Értesítjük Önöket, hogy Szuzaku Cunehiro zászlóost alhadnaggyá léptettük elő csatában tanúsított hősi magatartása jutalmaként, egyben tudatjuk Önökkel, hogy az alhadnagy úr hősi halált halt.” Mit csinálsz a távirattal?

O-REI: Elégetem.

CUNETAKA: Jól teszed.

O-REI: Te ölted meg! Az én kicsi fiamat...

CUNETAKA: Mondd inkább úgy: az úrfít...

O-REI: A fiamat...

CUNETAKA: O-Rei, Cunehiro mostmár harci istenségnek számít, „eirei”-nek, mint Japánban mindazok, akik csatában estek el. Nem beszélhetsz így egy hősi szellemről.

O-REI: Köszönhetően annak, hogy megölted, harci istenség lett belőle.

CUNETAKA: O-Rei!

O-REI: Elengedted, mint egy papírsárkányt, hogy felszálljon az égbe. De ő visszazuhant ide, az én testembe, és a vérembe zártam újra, mint mielőtt megszületett.

CUNETAKA: De hisz búcsúzásakor megátkozott.

O-REI: Nem is tudom elfelejteni. És megbocsátani... neked. Azért átkozott meg, mert megijedt tőled. Kisgyerekként is mindig félt.

CUNETAKA: Ez nem igaz.

O-REI: Az ágyasoktól származó gyerekek mindig alacsonyabb rendűnek érzik magukat. Azok az átkok azért voltak, hogy elrejtse a félelmét a haláltól, és nehogy felfedezze magában az anyja közönséges származását és érzéseit.

CUNETAKA: Senki sem akar meghalni a saját jószántából.

O-REI: Ő a halálnál is jobban félt attól, hogy gyáván viselkedik, pedig a te fiad. És ezért inkább úgy tett, mintha önként választaná azt.

CUNETAKA: Azt mondd, nem volt boldog, amikor meghalt? Volt benne büszkeség. Dicsőség kellett, hogy eltöltse. Cunehiro úgy halt meg, mint egy férfi. Urunkért áldozta fel az életét.

O-REI: Őfelsége egyetlen gyermekét sem vesztette el.

CUNETAKA: Elhallgass! Ez tiszteletlenség!

O-REI: Egy valamit még megtehetünk azért, hogy a fiúnk békében nyugodhasson. Vegyél el feleségül!

CUNETAKA: O-Rei. . . hogy merészeled... Gondolj a társadalmi helyzetedre!

O-REI: És mi a te helyzeted? Nincs már semmid. Ketten lakunk a házban, ugyanúgy nyomorgunk, óvóhelyen alszunk, guberálunk. Egy pár vagyunk.

CUNETAKA: De a társadalom rendje mást diktál.

O-REI: Nézz már körül! Mindenütt kiégett mezők. A birodalom fővárosa lángokban. Milyen rendről beszélsz?

CUNETAKA: Arról, ami a szívekben van. Cunehiro ezért áldozta az életét.

(Sziréna hangja hallatszik.)

O-REI: Légiriadó. Ideje lemennünk az óvóhelyre. Elég gyenge építmény, sokat aggódom miatta. De csak ide tudunk elbújni.

CUNETAKA: Nem ez a megfelelő idő a panaszkodásra. Menjünk!

O-REI: Te is jössz? Ez különös. Te, aki azt választottad életcélodul, hogy nem csinálsz semmit, hagyod, hogy szépen elpusztulj? Mégis drágának tartod az életed? Maradj. Az, amit rendnek nevezel, majd megvéd. Ha pedig nem, égj el magad, egyedül!

FÜGGÖNY

4. Felvonás: TÉL

(A ház bombatámadás után, romokban. A ház ura rongyokban, a törmelésekből rakott tűz mellett melegszik. Micujaszu be.)

CUNETAKA: Ó, Micujaszu, te vagy az?

MICUJASZU: Rég nem láttalak, de gondoltam, hogy még mindig így élsz. Pedig már négy hónapja vége a háborúnak. Mindjárt itt a Karácsony, gondoltam, hozok egy kis ennivalót. Inkább nem nevezném karácsonyi ajándéknak.

CUNETAKA: Kedves tőled. De van mit ennem, időről időre mindig hoz valaki valamit.

MICUJASZU: Hihetetlen, hogy egyedül a szentélynek nem ártott a bombatalálat. Sosem tudhatod, mi a biztonságos hely. Szegény O-Rei az óvóhelyen ült, azt viszont telibe kapta a bomba. Te meg, aki szándékosan kint maradtál a szabadban, megúszad. De egyáltalán, hogy jutott eszedbe ilyesmi, nem menni be az óvóhelyre?

CUNETAKA: Talán megháborodtam egy kicsit. De nem most, már jóval korábban. Igen, azt hiszem, megőrültem. És mindeközben meghalt a fiam és meghalt a feleségem.

MICUJASZU: Azt mondd O-Reiről, hogy a feleséged?

CUNETAKA: Most már, hogy meghalt, mondhatom. Megérdemli... Csak azt nem tudom, az én örüitem milyen fajtából való volt? Saját örület? Vagy olyasvalami, ami a távolból, Ófelségéről ragadt rám? De ha még örült is voltam, volt valami ebben a tébolyban, ami magával ragadóan, fényesen sugárzott. Az örület magjában ott szikrázott a hűség, tisztán, áttetszően, mint valami kristály. A feloldozás, amit ez az érzés adott, az a meggyőződés volt, hogy a veszteség nem veszteség, és még ha odavész is az egyetlen fiam, valami hatalmasabb dolgot nyerek általa. Ha le is vágják a szárnyaimat... madárnak lenni, ez volt az én örültségem, és ezen eszeveszettség hátán a levegő könnyűségével szárnyalhattam. Most mi van? Most azt mondhatod, normális vagyok. Nem tudom. Én nem tudom megállapítani, bolond vagyok-e, vagy sem. Az egyetlen dolog, amit mondhatok, hogy ennek az ép észnek a középpontjában már egy fikarcnyi hűség sincs, és még ha szárnyakat is aggatnának rá, sohasem fog repülni.

MICUJASZU: Ófelsége érdeklődött felőled.

CUNETAKA: Miért nem ezzel kezdted?

MICUJASZU: És Szuzaku jól van?- ezt kérdezte a fenség.

CUNETAKA: Szóval ezt. Urunk elkeseredett... Az egész ország keserősége nyomja a vállát. Eljött az a pillanat, amit előre látott.

MICUJASZU: Ma tulajdonképpen kérdezni jöttem hozzád. Daigo herceg még korábban alapított egy társaságot, ami antik japán holmikat ad el a nyugatiaknak. Meghívott a vezetőségbe és én igent mondtam. A te neved is felmerült, megkért, hogy kérdezzek meg. A vezetőségbe csakis a nemességből akar meghívni tagokat.

CUNETAKA: Ezért jöttél? Hogy felkérj?

MITSUJASZU: Igen, és kérlek, hogy vállald el. A herceg nagyon unszol, bajban leszek, ha nem tudlak rávenni. Ha elfogadod, egyből tudok keríteni neked egy új házat. Nem hagyhatom, hogy ilyen körülmények között élj.

CUNETAKA: Szóval szégyellsz.

MICUJASZU: Tudod, hogy nem erről van szó.

CUNETAKA: Köszönet a kedves invitálásért, de vissza kell utasítanom.

MICUJASZU: De hát miért?

CUNETAKA: Én magam sem értem. Talán még nem gyógyultam ki teljesen az örülségemből. Tulajdoníthatod ezt bárminek. Nem maradt más a számomra az életből, mint szolgálni a császárt a távolból, nem téve semmit. Vannak, akik ezt egyszerű lustaságnak fogják fel. Pedig ez a maga módján félelmetes, megterhelő munka, mely kitartást követel, nem hagy aludni, mert mindig azzal a félelemmel tölt el, hogy az istenség oltára előtti tűz kihunyhat, és így láthatatlan, huszonnégy órás szolgálattá teszi az egész életem. Persze a tömegével kihunyt lelkek a segítségemre vannak. Én vagyok közöttük az egyetlen élő.

MICUJASZU: Makacs vagy, mint mindig, ugye tudod? Pedig az idők megváltoztak. Mint egy kifordított kesztyű, minden a visszájára fordult.

CUNETAKA: Talán csak arról van szó, hogy egy fotónegatív pozitívrá változott, de a kép az ugyanaz maradt.

MICUJASZU: Szóval, nem mondasz igent a kérésre, bármi is legyen.

CUNETAKA: Amit nem tehetek, azt nem tehetem.

MICUJASZU: Nos, mennem kell. Van még egy pár ember, akit fel kell keresnem.

CUNETAKA: Bármikor várlak egy jó kis csevegésre.

MICUJASZU: Köszönöm. Fel kéne nézned a városba olykor, hogy lásd, mi folyik ott. Japán nők sétálnak kart karba öltve nyugati katonákkal, mintha az egész világ az övék volna. Dühöng a feketézés, Tokió teli van otromba életerővel, olyasfajtaival, amit még soha sem láttál. Egyszer meg kell, hogy mutassam neked.

CUNETAKA: Jól van. Úgy lesz majd.

MICUJASZU: Minden jót!

CUNETAKA: Felhők és megint csak felhők a tenger felett. Úgy tűnik, havazni fog. A hadihajók eltűntek, elsüllyedtek. Cunehiro nem ilyen égre vágyott. Ó, bár úgy lenne, hogy halála pillanatában vörös volt. Szeretném azt gondolni, hogy halála olyan lett, mint a skarlátszínű tartószíj a Szuzakuk arany kardján, melyet nemzedékek óta nem használnak. Hogy miért? Mert Japánt legyőzték, elpusztították. Mert mindennek, ami ősi, finom, tiszta és

nemes volt, vége. Milyen tiszta és hideg az idő. A hó majd mindent lenyugtat, elsimít. A hó emlékeztet az istennőre. A hideg, gyönyörű, büszke, kegyetlen istennőre. Akinek a féltékenysége miatt a gondtalan nyári napoknak befellegzett. Mi ez? Mintha bíván játszana valaki a közelben. A szentélyből szól. Valóban onnan. Most nyílik az ajtaja... Te vagy az Akiko? Én gyönyörű, fiatal feleségem... Megismerlek... Ez itt a menyegzői ruhád. A „dzsúni hitoe”! Akiko...

RICUKO: Nem, ez én vagyok Szuzaku úr.

CUNETAKA: Ó, Ricuko, te vagy az? Nem túl szerencsés tréfa. Bár még sosem láttalak ilyen gyönyörűnek. És úgy hallom, hogy a bíván is megtanultál. Te vagy a Szuzaku-ház új arája.

RICUKO: Milyen régóta várom már, hogy ezt mondja. Most, hogy a férje meghalt fiatalon, a Szuzaku-ház utolsó menyasszonya halhatatlanná vált. A hosszú féltékenységnek vége, eljött az istennő ideje. Belefáradt abba, hogy megölje szerelmi riválisait, és rájött, jobb, ha inkább egyetlen igazi szerelmét öli meg. Miután túlélte egy ilyen fájdalmat, olyan világ jött el, melyben soha többé nem lesz féltékeny, a szíve kitisztult. És ez az új istennő, a Szuzaku-ház új arája most eljött, hogy elpusztítsa Önt, aki még mindig a régi istenasszony után vágyakozik. Nem fél?

CUNETAKA: Mitől félnék? Maga gyönyörű. Gyönyörű. Maga az utolsó esti fénysugár a Szuzaku-ház egén.

RICUKO: Engedte, hogy Hiro meghaljon. És O-Reit is, akit sohasem szólított a feleségének, míg élt. Nem csinált semmit, csak hagyta, hogy mindez megtörténjen. Ha a saját kezével tette volna, talán még lenne valami mentsége. De a hűség miatt, amiről álmodott, hagyott mindenkit, hogy elpusztítsa magát, köztük azt az embert is, aki a legkedvesebb volt a szívének, aki nem pótolható. Megfosztott tőle. Miért? Miért?

CUNETAKA:.....

RICUKO : Én vagyok az az ara a Szuzaku-házból, aki soha nem hal meg. Mert az arából istennő lett, az istennőből pedig ara. Egy új istennőként támadtam fel, aki megfürdött a keserűség zuhatagában. De Szuzaku úr... Ön az utolsó férfi a Szuzaku-családból. Önnel kihalt a vérvonal. Amikor ez megtörténik, már csak egy halhatatlan ara kell, aki a vízből támad, és erős, érzéki hangot pendít meg a bíván. Azért jöttem, hogy noszogassam Önt. Mint Hiro menyasszonya, és mint az Ön újjászületett halhatatlan menyasszonya, itt vagyok, hogy sürgessem. Miért van az, hogy Ön, akinek először kellett volna meghalnia, még mindig él, hogy túlélte mindenkit? Miért? Haljon meg. Haljon már meg! Pusztuljon el, most, azonnal!

CUNETAKA: Hogy tudnám megtenni? Már réges-rég elpusztítottam magam.

FÜGGÖNY